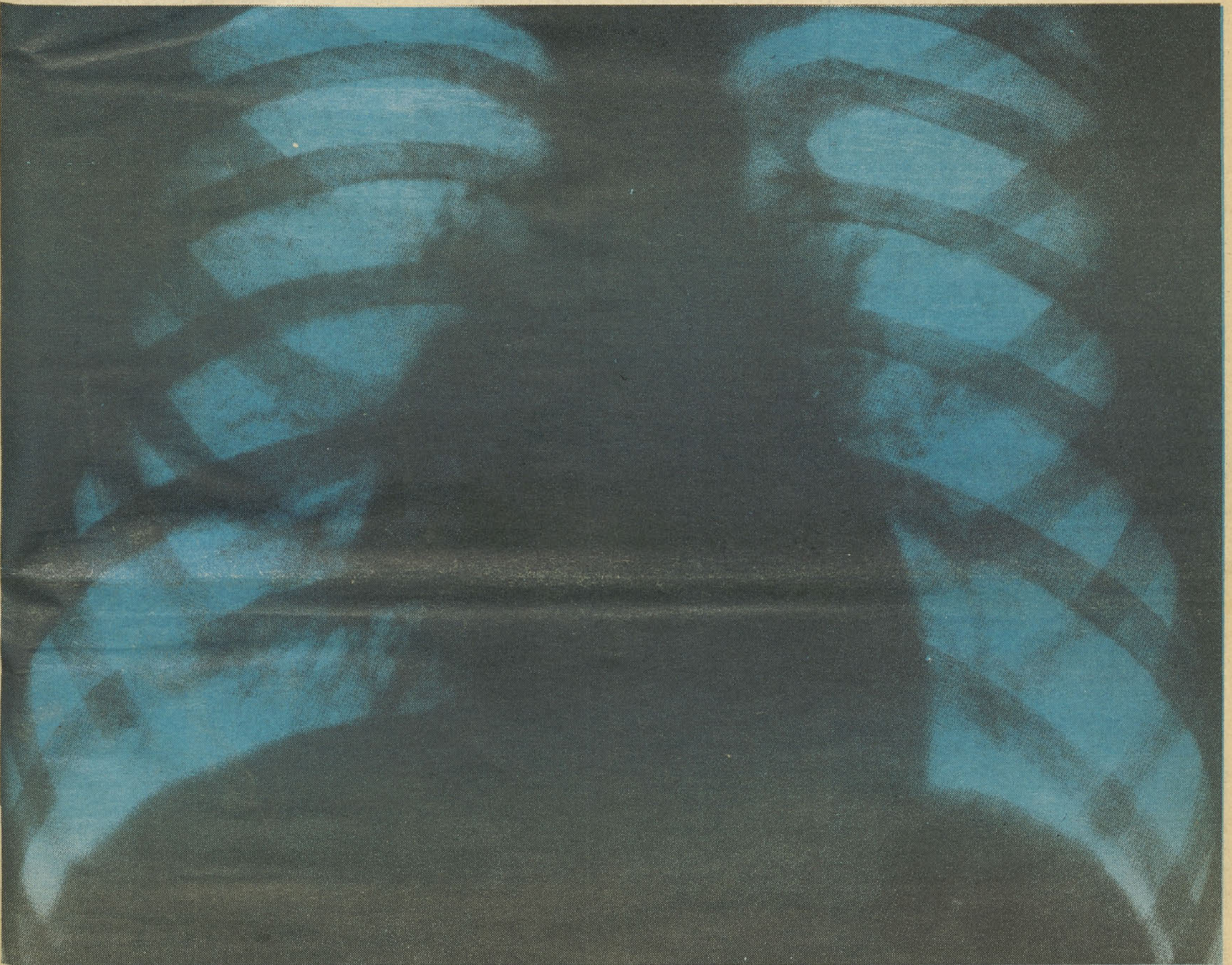

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 23. januarja 1976 – številka 2

Prvi alarm

Gremo in se vozimo v zastrupitev. Vsi nehoti škodujemo vsem. Jesenice, Trbovlje, Črna, Celje, Ljubljana . . . Veliko ljudi je neodpornih. Naj se razredčimo? In nazadnje: Kdo bo odgovoren za prvi alarm? Odgovorni smo vendar vsi!

Franjo Klotčnik

Neizpolnjen dolg

Dijaški domovi so ustanove posebnega družbenega pomena in pomembni dejavniki pri zmanjševanju socialnih razlik med mladimi. To nenehno poudarjamo in vztrajno opozarjamo na materialno stanje domov in njihove probleme.

Stališča in smernice X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in VII. kongresa Zveze komunistov Slovenije za področje vzgoje in izobraževanja, so spodbudile CK ZKS in druge družbenopolitične dejavnike, da so sprožili akcijo za sanacijo in gradnjo dijaških in študentskih domov.

Poskus, da se izboljšajo razmere v dijaških domovih, je bil storjen že pred leti. V družbenem načrtu razvoja Slovenije v letih 1971–1975 smo brali, da bomo zgradili 3000 novih ležišč v domovih in pospešeno sanirali stare domove. Medtem smo res popravili nekaj streh, uredili centralna ogrevanja, posodobili sanitarije in zamenjali dotrajano pohištvo, nismo pa dobili niti enega novega ležišča.

Družbeni načrt razvoja Slovenije za leto 1975 je omogočil namensko združevanje sredstev, in sicer 0,3 % od izplačanih osebnih dohodkov ali skupaj sto milijonov din za gradnjo dijaških in študentskih domov. Poseben družbeni dogovor za izgradnjo domov v letu 1975 je v skladu s srednjeročnim programom določil, da imajo prednost gradnje novih domov v Kopru, Ljubljani in Mariboru.

Medobčinski sveti ZKS so dali pobudo za ustanavljanje akcijskih odborov za sanacijo domov v posameznih regijah. Sklenjeni so bili samoupravni sporazumi za združevanje sredstev za posamezne gradnje, po drugih regijah pa za solidarnostno združevanje sredstev. Podpisovanje samoupravnih sporazumov je po temeljnih organizacijah združenega dela potekalo zelo različno – uspešneje v regijah, kjer so predvidene novogradnje, mnogo slabše ali pa zelo slabo v regijah, ki naj bi solidarnostno združevale denar. Najuspešnejše je bilo podpisovanje v koprski in mariborski regiji, kjer so v vseh občinah, razen v piranski in ptujski, močno presegle potrebno dvetretjinsko večino. Uspešni so bili tudi v ljubljanski regiji, v kateri so od 16 občin že v 11 visoko presegle večino. Vidno pa zaostajajo ljubljanske občine Center, Moste, Siška in Vič, čeprav je v Ljubljani največ domov – kar 25 % vseh

slovenskih domov in 37 % vseh učencev v domovih. Druge regije so se vključile šele pozno v jeseni ali nekoliko pred novim letom, zato tam podpisovanje sporazuma še ni končano.

Ob tej veliki in pomembni akciji v vsej Sloveniji pa ugotavljamo, da njeni rezultati ne pomenijo premika v načrtovanih gradnjah, saj v nobeni regiji ne bo dovolj denarja za pričetek gradenj. Zato se je treba odločiti: ali čakati, da bo zbranega več denarja ali pa začeti eno samo gradnjo. Več bodo morali o tem spregovoriti podpisniki družbenega dogovora, zlasti stanovanjske in posebne izobraževalne skupnosti, gospodarska zbornica za organizacijo združenega dela in nekateri drugi, ki premalo določno in še vedno preveč deklarativno sodelujejo pri reševanju tega tako perečega družbenega in političnega problema. Političnega zato, ker je več kot 80 % učencev v domovih otrok delavcev in kmetov, dalje zato, ker ne moremo biti zadovoljni s socialno strukturo učencev v gimnazijah in študentov na višjih in visokih šolah in ker se preveč učencev vozi ter ne živi v razmerah, ki bi poleg šole pospeševale njihovo osebnostno rast.

Navzlic nakazanemu materialnemu stanju pa smo lahko z vzgojo v domovih in njenimi rezultati zadovoljni. Tudi zato, ker pomagajo domovi dopolnjevati pomanjkljivo znanje, ki ga učenci iz oddaljenih ali kadrovske šibkih šol med osemletnim šolanjem niso mogli pridobiti.

Menimo, da ima mladina v naših domovih s svojo dejavnostjo, vztrajnostjo in voljo do dela in nalog pri spreminjanju družbenih odnosov pravico zahtevati, da se ji zagotovijo enake (ne boljše) možnosti za delo in življenje, kot jih imajo drugi delovni ljudje in da mora zato družba prek svojih organiziranih sil to tudi zagotoviti. Pripravljeni so z delovnimi akcijami pomagati in sodelovati ter skupaj z drugimi storiti vse za varno streho ter za svoj enakopraven položaj. Če pravimo, da način življenja poraja zavest, torej ne smemo dopustiti, da bi njihov način življenja zaudarjal po trohnobi. Saj hočemo, da bo na zavesti in delu mladih, temeljil nadaljnji razvoj naše družbe.

Bomo dobili enoten samoupravni sporazum?

„Republiki odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije in strokovna služba republiškega odbora sprti obveščata svoje člane in širšo javnost o svoji dejavnosti s tem, da objavljata sklepe in stališča o posameznih obravnavanih vprašanjih ter obveščata o sestankih

in sejah odbora komisij in delovnih teles. Objavljamo v informativnih biltenih RS ZSS, v listih Delavska enotnost in Prosvetni delavec ter v drugem dnevnem časopisu.“

Tako je zapisano v letnem delovnem načrtu republiškega odbora za leto 1976. Razprava

Smotrna izraba — večja učinkovitost

Družbenoekonomski položaj vzgoje, izobraževanja in znanosti — to je bila glavna tema na seji odbora vzgoje, izobraževanja in znanosti Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije, ki je bila v Beogradu lanskega 19. decembra. Uvodno besedo je imel sekretar zveznega odbora Vasko Raičević. Seje so se poleg članov odbora udeležili predstavniki republiških in pokrajinskih sindikatov prosvetnih delavcev in predstavniki republiških in pokrajinskih prosvetnih listov.

„Za razvoj vzgoje, izobraževanja in znanosti smo namenili precej denarja. Te dejavnosti postajajo sestavni del skupne družbene reprodukcije in važen dejavnik družbenega razvoja ne samo v političnih dokumentih, ampak tudi v praksi. Ni treba poudarjati, da sta izobraževanje in znanost važna dejavnika skupne produktivnosti in učinkovitosti dela ter hkrati temelj socialne varnosti delavskega razreda. Še zdaleč ni mogoče pritrđiti mnenjem, da sodi ta dejavnost v porabo, ki obremenjuje gospodarstvo. Umetno primerjanje teh dejavnosti z gospodarstvom lahko rodi le negativne politične posledice,“ je med drugim poudaril Vasko Raičević.

Če strnemo mnenja udeležencev seje, dobimo približno takole sliko o sedanjem stanju:

Kaže, da se izobraževanje in znanost ne razvijata smotrno in ne dovolj učinkovito. Ena izmed temeljnih nalog vseh prosvetnih in znanstvenih delavcev ter vseh družbenih dejavnikov je iskati rešitve za najuspešnejšo in najbolj kakovostno izrabo sredstev, ki so namenjena tem dejavnostim. Sicer bo naša družba na sedanji stopnji druž-

konstituiranje organizacij združenega dela na področju vzgoje, izobraževanja in znanosti je velikokrat preveč enostransko obravnavano. Marsikje prevladuje formalno-pravno prilaganje novim zahtevam, ne pa celostno razumevanje vsega procesa. Dolež si nismo dovolj prizadevali za širše in večje združevanje sredstev in kadrov. Novi pogoji samoupravnega konstituiranja, so poudarili na seji, zahtevajo strokovno službo, ki je vsaka šola, znanstvena ustanova ali vsaka SIS ne premore, ker to ne bi bilo smotrno. Sodobno izobraževanje zahteva več sodobne opreme in učnih pripomočkov, nove kadre. Vse to je lahko smotrno izrabljeno, če je združeno in poenoteno. Delo na področju vzgoje, izobraževanja in znanosti, čeprav ga ne moremo ocenjevati le po materialnih kazalnikih in po uspešnosti učencev in študentov, ni dovolj uspešno. Učinkovitost tovrstnega dela ima globlji smisel: kaže se v strokovni in idejni usposobljenosti kadrov, ki končajo šolanje, pri delu in idejni pripravljenosti mladih pri hitrejšem razvijanju socialističnih odnosov na samoupravnih temeljih.

na 8. plenarni seji tega odbora (dne 7. januarja letos) je pokazala, da so prosvetni delavci na splošno dobro poučeni tako o svojih nalogah (naj bo strokovnih ali organizacijskih) kot tudi o družbenem in finančnem položaju šolstva. Zmenjavajo izkušnje in pobude; sprašujejo, kritizirajo in predlagajo. Toda vse to se ustavi pred dejstvom, ki ga je eden izmed razpravljavcev tudi jasno povedal: „Še vedno smo omejeni z limitom. Družba plačuje šolstvo po proračunskem sistemu.“

Gre samo za denar? Ne, še zdaleč ne. Imamo samoupravne sporazume, izdelane kar je mogoče natančno in pošteno glede na opravljeno delo. Toda — finančnik ni vključen v samoupravne sporazume in tako so sporazumi bolj ali manj začetek procesa usklajevanja vrednot v družbi.

Prosvetni delavec naj bi bil plačan po delu, ne pa po opravljeni diplomi ali doseženi izobrazbi. Formalna izobrazba je samo pogoj za zasedbo delovnega mesta; osnova za nagrajevanje pa je delo. Tako smo zvedeli v razpravi. To dejstvo povzroča veliko nezadovoljstva med prosvetnimi delavci — posebno ker nimamo izdelanih meril za kakovost dela. Tako ne moremo trdit, da smo vedno „plačani po delu“. Tudi „izdelki“ — to je učenci — ne morejo biti odločujoče merilo, saj so tako različno naderjeni, dojemljivi, vzdržljivi. Zato je republiški odbor razpravljati tudi o možnosti sestave enotnega samoupravnega sporazuma. Navajam iz delovnega načrta: „Komisija republiškega odbora za samoupravno sporazumevanje bo sodelovala v pripravi koncepta združevanja samoupravnih sporazumov pri skupnih komisijah udeležencev, pri samoupravnih odločitvah za združitve nekaterih sporazumov ter pri oblikovanju novega sporazuma.“

Naslednja naloga, ob kateri se je treba ustaviti, je samoupravno združevanje dela in sredstev na področju vzgoje in izobraževanja. V delovnem načrtu piše: „Delegati republiškega odbora in strokovni organi republiškega odbora bodo še nadalje pobudniki razprav za samoupravne odločitve o povezoivanju in združevanju šol in drugih vzgojnoizobraževalnih ustanov v občinah na osnovi sprejetih družbenopolitičnih in strokovnih izhodišč, sprejetih na skupnem posvetu meseca junija 1975.“

V razpravi pa so se pokazala mnenja in želje s terena. Člani republiškega odbora so povedali, da primeri Velenja, Novega mesta in Radgone niso najbolj privlačni. Poleg tega so pogoji v posameznih občinah kaj različni. To bi potrdilo prizadevanja sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij, naj bo združevanje v resnici odsev možnosti in hotenj. Tako potekajo združevanja v Tolminu, Metliki, Slovenski Bistrici. In vendar — ali je logično, da imamo v vsaki občini svojevrstno obliko združevanja? Ali ne bi bilo prav, da dobimo družbeno in znanstveno utemeljen koncept, ki ga prilagajamo svojim razmeram? Prosveta pričakuje napotke od svojih ustanov, kot sta Zavod SRS za šolstvo in pedagoški inštitut pri univerzi v Ljubljani.

Razprava se je zaustavila tudi ob izvajanju stabilizacijskih programov v vzgojnoizobraževalnih zavodih. V delovnem načrtu piše: „Republiki odbor nadaljuje začeto aktivnost v prizadevanjih, da postanejo stabilizacijski programi sestavni del programov dela šol in drugih vzgojnoizobraževalnih zavodov, kot vodilo za trajen način in metodo dela vseh delavcev v smeri zmanjševanja in odprave osipa in racionalne porabe sredstev (posredni in neposredni prispevek k ekonomski stabilizaciji).“ In kaj je bistvo? Da bomo ob največji možni kako-

vosti poučevanja smotrno uporabljali denar. Obstoji namreč možnost, da na račun stabilizacije zmanjšamo sredstva za ekskurzije ali praktično delo, s tem pa avtomatično osiromasimo pouk.

K racionalizaciji sodi tudi usklajevanje dela v občinah. So primeri, ko dela v občini po pet komisij za področje vzgoje in izobraževanja. Toda vsaka dela zase, druga mimo druge. Tako se trošijo čas, moči in denar. Uspeha pa ni. Tudi odbori sindikatov naj bi združevali svoja prizadevanja. Republiki odbor je delegatski forum, ne pa neka „višja instanca“. Od delovanja občinskih odborov je odvisen skupen uspeh. Toda samo okrog 15 občin zares redno sodeluje z republiškim odborom; od drugih se jih 30 ne javi niti z enim zapisnikom. Tudi tu je možna racionalizacija dela.

NEŽA MAURER

Najteže je načrtovati

Na seji republiškega aktiva zveze komunistov za področje vzgoje in izobraževanja so se letošnjega 14. januarja dogovarjali o delovnih nalogah, ki izhajajo iz sklepov 18. seje predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije na področju vzgoje in izobraževanja. (Sklepi so bili objavljeni v posebni prilogi KOMUNISTA, št. 51 z dne 22. decembra 1975.)

Najprej so razpravljali o usmerjanju v pedagoški poklic: lanska akcija se je posredila. V šolah imamo lepo število mladih, ki se bodo usposobili za učitelje. Treba jih je le obdržati na poti v pedagoški poklic. Letos ne smemo pri tem prizadevanju prav nič popustiti; izpopolniti ga je treba le toliko, da bomo v poklic prosvetnih delavcev usmerjali res najboljše, tako po družbeni kot strokovni plati. Pedagoške akademije in univerze se morajo priključiti splošnemu družbenemu prizadevanju predvsem s študijskim usmerjanjem mladih ljudi v pedagoški poklic. Njihov smoter ni, da bi jih pripravljale za znanstvene delavce; usposobiti jih morajo za prosvetne delavce, ki bodo znali druge učiti in vzgajati.

Pomanjkanje kadra opazamo zadnjih pet let na naravoslovnih in tehnoloških področjih. Razmerje med družboslovnimi in naravoslovnimi predmeti je po številu študentov 65 % : 35 %, kar je za družbo in njeno gospodarstvo finančno nezdržno in zavira napredek. V mejah normalnega bi bilo razmerje 45 % : 55 %; torej več za gospodarske panoge, ki so materialni temelj napredka. Naše kadrovske usmerjanje mora iti v tej smeri.

Na usmerjanje mladih v pedagoški poklic se ozko navezuje tudi nagrajevanje učiteljev in njegov položaj v družbi. Na seji so sklenili, da je treba nagrajevanje učiteljev čimprej uskladiti z osebnimi dohodki na drugih področjih. Letošnja sredstva izobraževalne skupnosti Slovenije bodo zvišala osebne dohodke samo za 6,5 %, čeprav predvidevajo samoupravni sporazumi 50-odstotno revalorizacijo osebnih dohodkov — v primerjavi s porastom cen. Če hočemo preprečiti nadaljnje odhajanje prosvetnih delavcev v druge poklice in da se tako družba ne bo znašla v veliki zagati, moramo najti denar za nagrajevanje prosvetnih delavcev. Treba pa je nagrajevanje tudi prevrednotiti. Kot že tolikokrat povedano: izobrazba je temelj za zasedbo delovnega mesta; temelj za osebne dohodke pa je delo.

Mesto učitelja v družbi je treba ovrednotiti tako, kakor zasluži; natančneje povedano — kar za družbo pomeni. In pomeni mnogo, saj je prav učitelj tisti, ki na vseh stopnjah pripravlja prihodnje generacije za prevzem dolžnosti. Zato

Učenje je delo

Komisija za idejnopolitična vprašanja vzgoje, izobraževanja, kulture in znanosti pri CK Zveze komunistov Slovenije je obravnavala pred nedavnim osnutek predloga ZASNOVA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA. Kot prvo in temeljno ugotovitev v razpravi naj povemo misel: Reforme izobraževanja ne bomo izpeljali brez prosvetnih delavcev! Na njih je večji del bremena tega podviga. Potrebujemo torej dovolj dobrih prosvetnih delavcev.

Drugo vprašanje, povsem akcijsko pa je: Kako obdržati v prosveti te, ki že delajo — in kako dobiti nove? Gre za materialne možnosti in tudi za družbeno pravilno vrednotenje učiteljevega dela. To drži kot pribito. ZASNOVA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA je sestavljena. Šla bo v javno razpravo, ki naj traja do aprila. Prepričani smo, da se bo vrnila

prečiščena in dodelana. Tako rekoč natanko bomo vedeli, kaj hočemo doseči. Tudi metode kako to doseči, nam bodo jasne. Odprto bo ostalo samo še bistveno vprašanje: kako čim hitreje dobiti dovolj dobrih izvajalcev?

Na seji so razpravljali predvsem o vsebini. Osutek trdi: „Predvidevamo, da bo takšen vzgojnoizobraževalni sistem omogočal večjo mobilnost delavcev v proizvodnji in drugih dejavnostih.“ In prav to v naši družbi potrebujemo: tudi možnosti horizontalnega prehajanja učencev. V osnutku piše: „Celotno organizacijo, oblike in vsebino usmerjenega izobraževanja je treba zasnovati tako, da se lahko učenci potem, ko končajo ustrezno fazo, neposredno vključijo v delo v ustreznih poklicih in da lahko — v prožno organiziranem sistemu izobraževanja — nadaljujejo izobraževanje ob delu ali v določenem odnosu do združenega dela. Vse stopnje in oblike izobraževanja po osnovnem izobraževanju morajo usposabljanje vključevanje v delovni proces in za nadaljnje permanentno izobraževanje.“

V naših splošnih načelih morda zapostavljamo produktivno delo: človekovo delo mora imeti čim večji učinek, mora obroditi sadove. Le takšno delo omogoča svobodni čas in razvoj kulture. Tudi učenje je delo. Ni samo neke vrste razvedrilo. Voditi mora k uporabnemu znanju, kakršno bo vsej družbi omogočalo napredek, posamezniku pa bo dajalo zadoščenje, da k temu napredku prispeva svoj delež.

K osnutku usmerjenega izobraževanja bodo sestavljavci dodali še natančneje prikazan izobraževalni center, ki naj bi mladino pripravljal za vstop v poklice. Poudarili so tudi, da bi jezik takšnih in podobnih sestavkov moral biti preprostejši, slovenski. Bistvo je vendar v tem, da ga bodo ljudje razumeli — šele potem bodo lahko dodajali svoje misli. Tudi to pri nas navadno premalno upoštevamo — potem pa so krivi delavci, ker niso natančno preštudirali vsega gradiva! (Marsikdaj se zgodi, da se delovni ljudje šele potem zavedo, kaj so potrdili ali sprejeli — ko se njihov sklep začne že izvajati. So za vse to res sami krivi?)

Kot osnovo smotrnega usmerjenega izobraževanja lahko med drugim štejemo tudi izdelano nomenklaturu in profile poklicev. Jasno nam mora biti, kakšne profile posameznih poklicev potrebujeta naše gospodarstvo, pa tudi naše družbeno življenje. In ne navsezadnje: kakšne profile učnega osebjaja potrebujemo za usmerjeno izobraževanje? Dalje je treba razčleniti učne smotre, določiti skupne načrte, skupne posebne programe in posebne načrte. Predvideno je, naj bi v vse načrte uvedli kibernetiko, računalništvo in organizacijo dela.

Ta osutek ZASNOVE USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA obravnava sicer samo srednje šolstvo, sočasno pa predstavlja osnovo za prehod višjega in visokega šolstva v usmerjeno izobraževanje. Ta proces namreč ne more biti končan na določeni stopnji, saj zajema celoten vzgojnoizobraževalni sistem.

Komisija je osutek sprejela s pripombo, naj se priključijo dodatne misli in predlogi. Čez dva meseca naj bi pregledali gradivo javne razprave. Dve veliki nalogi, ki ju moramo vsi pomagati izpeljati (neposredno pa je zadolžena Socialistična zveza delovnega ljudstva), sta: — čim temeljitejša javna razprava o ZASNOVAH USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA; — treba je začeti pripravljati pogoje za uresničitev usmerjenega izobraževanja.

NEŽA MAURER

Na seji (Foto: R. Milisavljevič)

benoekonomskega razvoja težko prenesla takšno stanje, da ne govorimo o škodljivih posledicah, ki se bodo pokazale na reformi vzgoje in izobraževanja in v razvoju znanosti. Vzrokov za sedanje stanje je več, ne more jih rešiti le eno področje dejavnosti. Gotovo pa je, da vpliva to stanje tudi na materialni položaj teh dejavnosti. Razporeditev šol, še posebno pa usmerjenega izobraževanja, ni smotrna in ni usklajena z družbenimi potrebami. To velja tudi za znanstvene ustanove. Posodabljanje in prilaganje napreduje zelo počasi. Videti je, kot da bi želeli popraviti, ne pa korenito spremeniti obstoječi sistem. Kot kaže, se reforma dokaj počasi uresničuje, žal, še vedno brez širšega sodelovanja združenega dela. Prepričani smo, da bi razbremenili učne načrte odvečnega historicizma in faktografije, počasi napreduje gradnja smotrnega in učinkovitega sistema vzgoje in izobraževanja, pri kateri bo imelo permanentno izobraževanje prvenstveno vlogo. Ustavno

Ne smemo pozabiti tudi na številke, ki zgovorno kažejo:

V šolskem letu 1973/74 je uspešno izdelalo osnovno šolo 94,3 % učencev, v osmih letih pa jih je šolo končalo 68 %. Istega leta je bilo na srednjih šolah 89,49 % učencev pozitivnih. Najslabše je bilo na višjih šolah in fakultetah, saj je v zadnjih petih letih redno končalo študij le 16 % študentov. Obvezno osnovno šolo, ki jo morajo imeti vsi, redno končata le dve tretjini učencev, redni študij pa le šestina študentov. Stanje se iz leta v leto le neznatno izboljšuje. Vse navedeno je dokaz, da naš šolski sistem ni smotrni, zato je tudi drag.

Udeleženci seje so poudarili, da je treba stabilizacijo kot dolgoročno in trajno nalogo vseh subjektov v združenem delu videti predvsem v večji učinkovitosti dela, boljši, sodobnejši in smotrnejši organizaciji in bolj odgovornemu ravnanju vseh, ki delajo na vzgojnoizobraževalnem področju.

T. D.

Domovi, domovi...

Kolikokrat smo se že zamislili ob tako pogosto obravnavani problematiki domov za učence srednjih šol? Kaj sploh vemo o teh domovih? Morda to, da jih je v Sloveniji 60 in da jemljejo pod streho 12.700 učencev srednjih šol. Za koliko izmed teh ne vemo, v kakšnih razmerah stanujejo in kakšne so njihove možnosti za učenje? Najbrž gredu tudi ugotovitve ob redovnih konferencah (kjer jih sploh slišimo), češ da imajo učenci iz domov boljše uspehe kot drugi, mimo nas samo kot informacija. Zato povejmo tudi v našem časopisu nekaj več o teh ustanovah, ki so ali pa bi morale biti pomemben del našega vzgojnoizobraževalnega sistema.

Stavb, ki bi bile grajene prav za domove učencev, je malo. Nefunkcionalnost, častitljiva starost (ekstremni primer je grad v Kranju — 719 let) in to, da se doslej družba še ni „spozabila“ in namenila dovolj denarja za gradnjo in preureditev domov, so bistvene značilnosti razmer, v katerih delajo te ustanove.

Sedanji zimski čas nas spodbudi k vprašanju: Kako je z ogrevanjem v domovih? Le 66 odstotkov ali 39 domov je možno ogrevati. V kakšnih nemogočih razmerah živijo naši mladi ljudje, nam povedo že tele številke:

V domovih pride na učenca 1,8 kv. m prostora v spalnici 0,2 kv. m prostora v učilnici 0,1 kv. m v dnevnih prostorih

0,2 kv. m prostora v jedilnici. Za nameček pa še podatek: za 59 učencev je na voljo priha (podatki republiške izobraževalne skupnosti).

Kako zelo bi morala biti družba zaskrbljena, naj pove še podatek, da stanuje pri zasebnikih več kot polovica učencev srednjih šol; samo 16,5 % učencev lahko najde prostor v domu.

In še ob enem podatku bi se lahko zdrznili: okrog 80 % je v domovih delavske in kmečke

Naj se nam ob tem pomehne nekaj števil iz normativa, namenjenega načrtovalcem gradnje novih domov:

Učenec naj bi imel: 4,3 kv. m prostora v spalnici.

1,3 kv. m v dnevnih prostorih.

Eno prho naj bi uporabljalo 6 do 9 učencev, en umivalnik 3 ali 4 učenci, eno stranišče pa 6 do 9 učencev.

mladine. Če je že življenjsko potreben prostor tako skopo odmerjen, si lahko mislimo, da za dodatne dejavnosti sploh ni prostora.

Posplošeno opisane razmere naj dopolnijo še konkretni prikazi razmer, v katerih delajo naši domovi.

Na vprašanja Prosvetnega delavca odgovarjajo tokrat:

- ANTON SKOK, ravnatelj dijaškega doma Koper
- ANICA GRADIŠEK, ravnateljica šole in dijaškega doma za medicinske sestre v Ljubljani
- MAGDA ŽEZLINA, ravnateljica doma medicinske srednje šole za zdravstvene delavce Maribor
- FRANC MOHORKO, ravnatelj doma poklicne gostinske šole Radenci
- VLADIMIR KOŽELJ, ravnatelj dijaškega doma Škofja Loka

VPRAŠANJE:

Kaj menite o vlogi domov za učence v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu? Se je v zadnjem času glede tega kaj spremenilo?

zadnjih 20 letih, saj so bili domovi obravnavani že v treh resolucijah, pa ni bilo zgrajeno niti eno ležišče (izvemamo dom železniških šol, ki ga je gradila skupnost za železnice in

dom ni verificiran. Ko smo v predststvu skupnosti domov sprožili to vprašanje, smo dobili odgovor, da bi morali zapreti večino domov, če bi hoteli doseči verifikacijo, ki bi bila vsaj približno takšna, kot je za druge socialne ali gostinsko turistične delovne organizacije, v katerih poteka vzgojna dejavnost ali celodnevno življenje ljudi. V zadnjem času se je stanje spremenilo le v besedah. Veliko je obljub, pripravljen je tudi že prioritetni red gradnje in več različnih finančnih konstrukcij. Rezultati pa so še ved-

Vzgojitelji se zelo dobro zavedamo svojih dolžnosti, ki so jih začrtali dokumenti X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZKS o preobrazbi vzgoje in izobraževanja na samoupravnih socialističnih temeljih.

Ti dokumenti tudi zahtevajo sanacijo domov učencev in se zavzemajo za razširitev zmogljivosti v skladu s policentričnim razvojem usmerjenega izobraževanja. Jasno poudarjajo vzgojno funkcijo domov in se zavzemajo za enakopraven položaj domov v mreži vzgojnoizobraževalnih ustanov.

lan je tudi prioritetni program gradnje domov do leta 1980."

FRANC MOHORKO:

„Domovi so bili še dolgo po vojni mačehovsko obravnavani. Glede financiranja smo sicer nekoliko napredovali, toda dom v tem pogledu še vedno nima takega položaja kot šola, čeprav njegova vloga v učnovzgojnem pogledu prav nič ne zaostaja. Upam si trditi, da je vzgojni vpliv doma na učenca celo večji kot vpliv šole.“

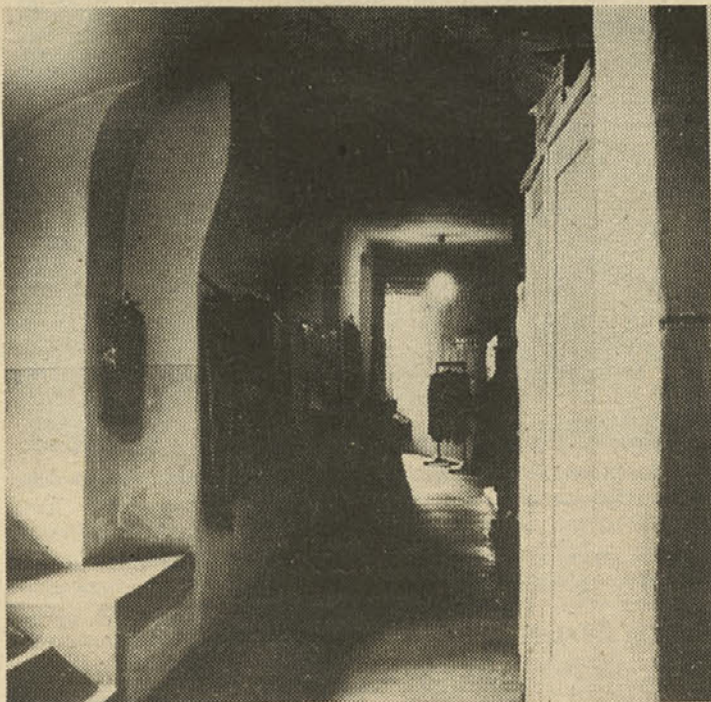
VLADIMIR KOŽELJ:

„Dijaški dom ima pomembno vlogo pri oblikovanju družbenih vrednot in kulturnih vzorov mladih ljudi, ustvarja značilne družbene odnose v procesu vzgoje in izobraževanja, ki morajo biti povezani s temeljnimi problemi našega časa in prostora. Kot eden od pomembnih delov družbenega življenja mora prispevati svoj polni delež k procesu oblikovanja svobodne ustvarjalne osebnosti, ki bo lahko našla svoje pravo mesto v sistemu samoupravljanja. To pa se bo dijaškemu domu posrečilo le, če bo reševanje njegove problematike postala naloga vsakega posameznika in vse družbe.“

Nenehno se zavzemamo za ustrezno vrednotenje dijaških domov v sistemu vzgoje in izobraževanja, za boljše vzgojnoizobraževalno dejavnost v domovih, načrtno reševanje kadrovske problematike, zmanjševanje socialnih razlik med gojenci ter nujno povezanost med domom, šolo in družino.

Razmere na področju dijaških domov, med katere spada tudi naš dom, so več kot kritične. Dijaški domovi so v naši družbi še vedno nepravilno vrednoteni in zapostavljeni. Kljub nekaterim ukrepom se razmere slabšajo.

Prav je, da se problematika vzgojnoizobraževalnega področja dijaških domov temeljito obravnava. Predvidevamo, da bo uvedba usmerjenega izobra-

Zidovi pokajo in vlaga najeda staro kamnito zidovje, tak je dom šole za medicinske sestre v Ljubljani.

no negativni, ker prejšnji poskusi niso imeli odgovornega nosilca. Dobro je, da se je končno interes izdiferenciral: podpisniki družbenega dogovora o zbiranju sredstev za gradnjo dijaških in študentskih domov prevzemajo svoje obveznosti, določene s tem dogovorom, vendar po mojem mnenju prepočasi in ne-dovolj zavzeto (gospodarska zbornica, stanovanska skupnost in nekatere družbenopolitične organizacije). Čas bi že bil, da se o tako perečem problemu, kot so dijaški domovi, danes v naši družbi opredelita tudi izvršni svet in skupščina SRS.“

ANICA GRADIŠEK:

„Domovi za učence so bili v preteklih letih zapostavljeni. Nismo načrtno gradili novih domov, stare pa smo le s težavo vzdrževali, in to s skromnimi družbenimi dotacijami. Zato je danes vsak star dijaški dom primer dolgotrajnega gospodarjenja z minimalnimi vsotami denarja.“

Vzgojnoizobraževalna funkcija domov je nesporna. V prvi vrsti omogočajo šolanje mladini zunaj kraja stalnega bivališča. S tem neposredno zajemamo v vzgojnoizobraževalni proces otroke različnih socialnih sredin, saj nam podatki kažejo, da prosijo za sprejem v domove pretežno delavska mladina, otroci revnejših kmetov, upokojeincev itd.

Večina učencev se s prihodom v dom prvič loči od staršev in se znajde v popolnoma novem, za oblikovanje mladega človeka izredno važnem okolju.

Dom učencev bi moral torej dajati svojim oskrbovancem kar najboljšo oskrbo in vzgojo. Vzgoja mora biti organizirana tako, da bo kar največ prispevala k oblikovanju samoupravljalca, tj. k razvijanju svobodne, vsestranske razvite osebnosti kot nosilca vedno bolj kakovostnih socialističnih družbenih odnosov.

Domska vzgoja je neločljiv sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema. Domovi učencev z bogatimi vzgojnimi programi podpirajo šole pri doseganju učnovzgojnih smotrov in dopolnjujejo šolske delovne načrte z organizacijo raznih interesnih dejavnosti na vseh področjih političnega, kulturnega in športnega življenja.

Domske vzgojitelji smo zato prepričani, da bo tako v materialnem kakor tudi v kadrovskem pogledu to področje sanirano, saj zasluži zaradi odločujočega vzgojnega vpliva na našo mladino vso družbeno pozornost.“

MAGDA ŽEZLINA:

„Ni dvoma: domovi imajo kot sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema v naši pedagoški praksi zelo pomembno nalogo: Zal pa so naša širša družbena javnost, celo sami strokovni delavci s tega področja, premalo seznanjeni z vlogo, vsebino, nalogami in vzgojnimi uspehi domov. Domovi zato niso niti družbeno niti strokovno primerno vrednoteni.“

Vsem domovom je skupna temeljna naloga: učencem, ki se ne morejo šolati v kraju svojega bivališča, dajati organizirano vzgojo, stanovanje in hrano. Specifične pa so v domovih prav vzgojne naloge, ki jih sicer niso deležni tisti učenci, ki živijo pri svojih starših, se v šolo vozijo ali stanujejo pri tujih ljudeh. Domovi organizirajo svojo dejavnost v glavnem v treh smereh: priprava in pomoč pri učenju, organizacija prostega časa in interesnih dejavnosti za organizirano samoupravno delovanje znotraj domske skupnosti in vzgojnih skupin, v pedagoškem zboru in delovni skupnosti doma, ter politično in osnovnih organizacijah ZSM. Poleg teh temeljnih vzgojnih funkcij izenačujejo se možnosti šolanja in odpravljajo socialne razlike. Že iz tega lahko vsakdo ugotovi, da so domovi zelo pomembne ustanove v Sloveniji, zato bi morali čimprej zagotoviti večje domske kapacitete in boljši standard. Naj omenim še eno pomembno ugotovitev: učenci iz domov imajo 15 do 20-odstotkov boljši učni uspeh kot drugi.

V zadnjem času, posebno zadnje leto, ko je bil sprejet družbeni dogovor o združevanju sredstev za gradnjo dijaških in študentskih domov, se vendarle obetajo domskemu področju boljši časi. S tako zbranimi sredstvi bi naj začeli graditi nove domove v Kopru, Mariboru in Ljubljani. Za leto 1976 pa si prizadevamo, da bi zbiranje sredstev prišlo v sistem splošne in skupne porabe. Izde-

VPRAŠANJE:

— Opišite na kratko, v kakšnih razmerah dela vaš dom. Kaj si obetate od sklenjenega družbenega dogovora o združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente?

ODGOVORI:

ANTON SKOK:

„Vsa slovenska javnost je seznanjena z izredno težkimi razmerami, v kakršnih dela dijaški dom Koper. Ko se je 5. 12. 1972 porušilo ostrešje ene izmed sedmih starih stavb dijaškega doma Koper (stare so od 240 do 400 let) — po oceni delavcev doma je bila to ena izmed boljših stavb — je bila imenovana posebna komisija občinske skupščine Koper, ki je ocenila vse prostore dijaškega doma Koper glede na to, ali so varni in se nadalje uporabni za bivanje gojencev. Na temelju sklepov so bili izvedeni začasni varnostni ukrepi za zagotovitev minimalne časovne varnosti za dobo 2 let. Čas se je iztekel — 31. marca 1975. Ker v tem času ni bil zgrajen nov dom, materialne razmere pa so se še poslabšale, je svet v razširjenem sestavu razpravljal o tem, ali dom zapreti ali izseliti gojence iz vseh komisijsko ocenjenih stavb, ki so bile ocenjene kot neprimerne za bivanje in življenje gojencev. Soglasno je bil sprejet sklep, naj spregovori o tem širša družbena javnost, ker bi imela ukinitve doma dalekosežne posledice za razvoj srednjega šolstva na obali in vsej južni Primorski. S pomočjo republiške izobraževalne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij Obale ter izvršnega sveta skupščine obalne skupnosti so bili gojenci iz dijaškega doma izseljeni v gostinske objekte doma Zveze slepih Slovenije v Izoli, Hotela „Triglav“ — Žusterno in Hotela „Adria“ Ankaran. Razliko, ki nastaja za plačevanje stroškov bivanja v hotelih, pokriva republiška izobraževalna skupnost. S posebnim družbenim dogovorom pa smo zagotovili sredstva za plačevanje stroškov prevoza v te dislocirane oddelke. Vsa prehrana,

Dijaški dom v Škofji Loki: prenatrpan in dotrajan — povsem neprimeren za bivanje mladine.

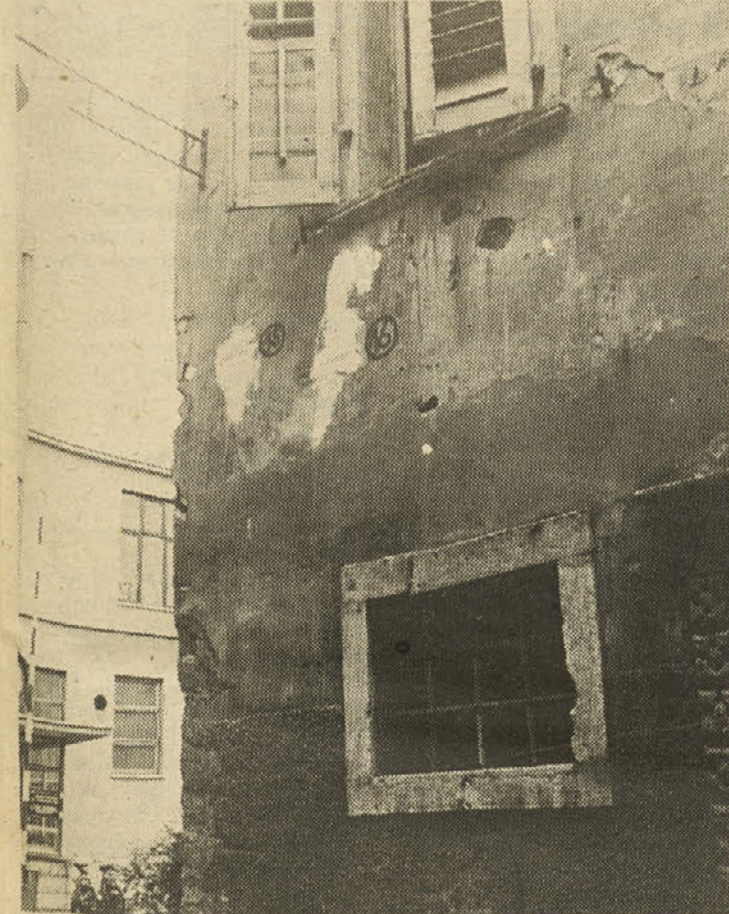
ženja zahtevala veliko hitrejši razvoj tega področja in da bo morala imeti domska vzgoja v novem sistemu še mnogo bolj pomembno mesto kot doslej. Na dlani je namreč, da že prve faze usmerjenega izobraževanja pri tako imenovanih dveletnih enotnih srednjih šolah in prehoda iz periodičnih na celoletne poklicne šole ne bomo uresničili, če ne bomo mogli zagotoviti znatnega števila novih mest v domovih.

Vzgoja je in bo ostala prvenstvena naloga domov, kakovostna pa bo lahko le, če bo zagotovljena vsebinska in organizacijska povezava doma s šolo in z organizacijami združenega dela tako, da se bo vzgojni proces v teh ustanovah prepletal in dopolnjeval.

Pomanjkanje vzgojiteljev v domovih in pogosto odhajanje v druge poklice je pereč problem in bo še, saj morajo vzgojitelji delati v slabih materialnih razmerah, v popoldanskem, večernem in nočnem času, ob praznikih in sobotah, nedeljah ter ob pomanjkanju stanovanj.“

učne ure ter dejavnost interesnih krožkov se nadalje poteka v dijaškem domu, ki deluje na Vergerjevem trgu 3 in Cankarjevi ulici 5. Dom, ki ima 416 gojencev, dela torej na petih med seboj tudi 25 km oddaljenih oddelkih; kljub temu je v letu 1974/75 dosegel 98 % uspeh ter posebno priznanje Republiške konference ZSMS — PLAKETO ZSMS za delo in razvijanje samoupravnih odnosov. Izstopajo organizacijski problemi, kadrovske in materialni. Kljub najboljšim prizadevanjem je prihod v šolo in uspešnost učenja odvisna od toliko dejavnikov, da jih je le težko dnevno preverjati in zadovoljivo usmerjati. Ugotavljamo, da je samo z visoko stopnjo zavesti in dobre samoupravne prakse, ki je že postala del našega domskega življenja, mogoče še nekaj časa vzdržati. Pri tem naredijo zelo veliko organizacija ZSMS v domu in družbenopolitične organizacije v domu. Torej, razmere so izredno kritične in predstavljajo ponovno nevar-

(Nadaljevanje na 4. str.)

Vsa slovenska javnost ve za izredno težke razmere, v katerih dela dijaški dom v Kopru.

ODGOVORI:

ANTON SKOK:

„Domovi v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu nimajo ustreznega mesta. Čeprav biva v njih velik del srednješolcev — več kot 13.000, se njihove vzgojne vrednosti in pomena glede izenačevanja socialnih razlik ne upošteva dovolj. Dokaz za to so tudi investicije v

dom vojaške gimnazije v Ljubljani). Hkrati ugotavljamo, da se družbeni dogovor o kadrovske politiki in resolucija o odpravljanju socialnega razlikovanja ne uresničujeta tako, kot bi želeli. V tem času je bilo zgrajenih več kot 20.000 ležišč v raznih počitniških domovih in hišicah. Šole so verificirane in imajo tudi svoje zakone. Zakona o domovih nimamo, pa tudi noben

Domovi, domovi...

(Nadaljevanje s str. 3)

nost obstoja dijaškega doma Koper. Inšpekcijske službe Obalne skupščine Koper, ki so že lani prepovedale uporabo nekaterih prostorov tudi za učenje in preživljanje prostega časa, vsako leto nadzorujejo pogoje. S strahom čakamo, ali bo v nadalje še lahko delala kuhinja, pripravilnica hrane, kabineti, učilnice, čitalnica itd. Pomnim, da je večina teh prostorov podprtih s posebnimi podporami že od leta 1972. Tako smo se jih že navadili, da jih opazi le še gost dijaškega doma.

Družbeni dogovor — njegova konkretizacija — samoupravni sporazumi — v Sloveniji se ni sklenjen. V naši regiji je k njemu že pristopila večina zaposlenih, vendar je dokončno uresničen le v občinah Koper, Ilirska Bistrica, Sežana in Izola. V krajšem času ga bosta uresničili še občini Postojna in Piran. 100-odstotno uresničen samoupravni sporazum v teh 6 južno primorskih občinah pa pomeni komaj 1/7 ali 1/8 potrebnih sredstev za izgradnjo doma s 480 ležišči po normativih republiške izobraževalne skupnosti. Ocenjena vrednost gradnje novega poslopja je 5 milijard 800 milj. S-din. Če bo izvenbilančno zbiranje za leto 1975 kolikortoliko uspešno, bodo vsa sredstva v SRS zadostovala komaj za en dom in pol. Zato je več kot primerno vprašanje, od kod dobiti drug denar, saj je znano, da resolucija o družbeno-ekonomskem razvoju — politiki SR Slovenije ter neposrednih nalogah v letu 1976 zelo nedoločno obravnava to vprašanje. Navajam: „Izobraževalne skupnosti bodo podpirale samo tiste razvojne programe, ki bodo temeljili na proučenih kadrovskih potrebah združenega dela; skupaj z organizacijami združenega dela in samoupravnimi interesnimi skupnostmi bodo nadaljevale z akcijo za izgradnjo dijaških in študentskih domov začeto v letu 1975 v skladu z načrtovalnim razvojem za srednjeročno obdobje“. Torej nosilci so znani, ali boljše rečeno: kje iskati vire za financiranje dijaških in študentskih do-

mov? Bolj organizirano in bolj odgovorno se bo treba lotiti konkretizacije resolucije, ki konec koncev le odgovarja na vprašanje, kdaj bomo pričeli z zbiranjem denarja ali z izgradnjo in od kod zagotoviti denar. Na vrsti so podpisniki družbenega dogovora in domovi na osnovi prednostne liste, ki jo je izdelala republiška izobraževalna skupnost.

Možnosti so, od vseh nas pa je sedaj odvisno, da uresničimo, kar nam nalaga resolucija. Verjetno bo treba uporabiti obe poti od spodaj navzgor in tudi od zgoraj navzdol.

ANICA GRADIŠEK:

„Dom šole za medicinske sestre v Ljubljani je poleg študentskega doma na prednostni listi za gradnjo novih poslopij. Saj je že skrajni čas. Stavbe so stare po več sto let in za dijaški dom niso primerne. Ne zagotavljajo vamega bivanja; zidovi zaradi drsenja grajskega pobočja pokajo in vlaga čedalje bolj najeda staro kamnito zidovje. Vsak delovni dan se borimo s težavami vseh vrst. Nestrpno pričakujemo novi dijaški dom, katerega gradnjo že pripravljajo.“

Od sklenjenega družbenega dogovora o združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente si veliko obetamo. Saj ni mogoče, da bi po vseh teh letih životarjenja naši delovni ljudje ne uvideli, da je dom medicinskim sestram nujno potreben! Medicinskih sester zelo primanjkuje. Saj ni čudno. Vse premalo smo dajali tako učenkam kot že izolanim medicinskim sestram na delovnem mestu. Ali naj leta in leta delijo zasebno življenje s 30, 20 ali pa „samo s šestimi“ sotovarišicami v eni sobi? Ali ni že čas, da poskrbimo za primerne domove za medicinske sestre?

V premislek bi navedla besede M. Kruse, nekdanje predsednice mednarodne zveze medicinskih sester. Na svetovnem kongresu zveze je med drugim dejala:

„Nerealno je pričakovati, da bodo za prvovrstino nego bolnika usposobljene sestre z drugorazredno kvaliteto vzgoje. Nobenega visokokakovostnega dela ne moremo kupiti po nizki

Dom zdravstvene šole v Mariboru je dočkal 15-letnico svojega dela v 200 let stari stavbi.

ceni ali ga opravljati v neprimer- nih delovnih razmerah.“

MAGDA ŽEZLINA:

„Dom zdravstvene šole v Mariboru deluje že 15 let v nemo- gočih razmerah. Poslopje je staro že skoraj 200 let, dom ni bil namensko grajen, zato prostori doma niso funkcionalni. Dom lahko sprejme 110 učenk zdravstvene šole, ki so razporejene v velike spalnice (24 ležišč) z nadstropnimi posteljami, na učenko pride v sobi samo 2,48 kvad. m površine. Učilnic nimamo, nimamo niti dvorišča, kaj šele igrišče in drugih rekreacijskih površin. Vsa vzgojna dejavnost poteka v jedilnici doma, kjer imamo prostora samo za 80 učenk. V domu so dotrajani stropi, kanalizacija, električna napeljava, nimamo centralnega ogrevanja in tudi sanitarije so za tolikšno kapaciteto minimalne. Po pregledu sanitarne inspekcije

bi morali dom že zdavnaj zapreti, ker je bivanje učenk v tem domu zdravstveno ogroženo. Ravno zaradi teh dejstev si delovni kolektiv doma že vsa leta prizadeva, da bi dobil novo poslopje. V Mariboru so priprave za gradnjo doma tako daleč, da bi lahko pričeli graditi takoj, ko bi delovne organizacije izpolnile obveznosti po zaključnem računu za leto 1975 in nakazale denar za katerega so se obvezale s podpisom samoupravnega sporazuma za združevanje teh sredstev. Prihodnji dom bo imel 480 ležišč, sprejel bo pa poleg učenk zdravstvene šole še učence drugih srednjih šol v Mariboru, predvsem pa učence pedagoških šol.“

Tako bomo uresničili našo težko pričakovano vizijo in s tem omogočili primernejše možnosti za šolanje in usposabljanje večjemu številu srednješolk.

FRANC MOHORKO:

„Dom poklicne gostinske šole Radenci dela v sklopu gostinske šole, ker so vsi gojenci doma učenci te šole. Obstoj šole je povsem odvisen od tega, če bo v kraju dom, kajti polovica učencev ne bi mogla obiskovati šole, če bi ne bilo doma učencev. Prometne zveze so slabe, stanovanja pri zasebnikih pa draga, ker smo pač v turističnem kraju. — Dom dopolnjuje vzgojnoizobraževalna prizadevanja šole. Učencem nadomešča pravi dom v času, ko so v šoli.“

Naš dom dela v zgradbi, ki jo imamo v najemu od zdravilišča Radenska. Najemna pogodba poteče že leta 1977 in takrat bo treba zgradbo izprazniti. Sicer pa za potrebe doma ni primerna, je v izredno slabem stanju in premajhna. V to zgradbo se ne izplača ničesar investirati. V 5-letnem programu občine je predvidena gradnja novega doma. Za pokritje investicije seveda pričakujemo denar iz združenih sredstev po družbenem dogovoru za gradnjo domov v slovenskem merilu.

Ker živimo ob državni meji, pogosto doživljamo, da naša mladina, ki doma nima možnosti, išče učna mesta v sosednji Avstriji. Tam jo radi sprejemajo in ji dajejo vse mogoče materialne ugodnosti. Zato smo dolžni poskrbeti, da se bo naša mladina lahko izsolala doma in si tu ustvarila možnosti za svoj obstoj.“

VLADIMIR KOŽELJ:

„Dijaški dom Škofja Loka dela od septembra 1949, z odločbo pa je bil ustanovljen l. 1953.“

Ob ustanovitvi je bilo v njem 97 učencev, v zadnjih šestih letih pa se je to število naglo povečevalo na 150 do 170. Vseh učencev, ki bi radi stanovali v domu, nismo mogli sprejeti, saj je kapaciteta doma za največ 110 učencev.

Največ je v domu učencev, ki obiskujejo poklicno lesno šolo na Trati (120), šolski center za kovinsko in avtomehansko stroko (20 učencev) in hladilno tehniko LTH (10 učencev), okoli 20 učencev obiskuje po-

sebno osnovno šolo, nekaj pa je osnovnošolcev in gimnazijcev.

Vsem tem učencem je v dijaškem domu namenjeno 55 prostorov različne velikosti, ki merijo 991,02 kv. m. Od tega je namenjeno samo gojencem 716,90 kv. m ali 38 prostorov.

Edino vrt, velik 16.594 kv. m je imel dom v redu, dokler ni Transturist zgradil na njem svojih prostorov. Brezplačno nam je bilo odvzeto 14.439 kv. m zemljišča. Na dvorišču smo zasilno uredili igrišče za odbojko, košarko in roket. Lokainvest iz Škofje Loke pa je na tem prostoru že zgradil poslovno stavbo; odvzeli so nam pol igrišča. Položaj, v kakršnem je dijaški dom, jasno priča, da v sedanjih stavbah in pri tolikšnem številu učencev pri kakršnikoli povečani dejavnosti (npr. delavnica za duševno prizadete otroke) nimamo možnosti za poglobljeno pedagoško in strokovno delo. Prostori niso bili grajeni namensko, niso funkcionalni, so pomanjkljivo ogrevani, imajo slabe sanitarije in izrabljeno opremo.

Zadostujejo le za približno 10 učencev. Dom je prenatrpan in dotrajan, skratka, povsem neprimeren za bivanje mladine.

Gradnja novega doma je bila predvidena na podlagi republiške prioritete liste, najprej za leto 1976, nato pa preložena na leto 1978/79. V najnovejši prioritetni listi za novogradnjo in sanacijo dijaških domov do leta 1980 v SR Sloveniji pa naš dom ni več omenjen. O tem smo bili obveščeni na posvetu delegatov osnovnih organizacij sindikata o dijaških domovih v Ljubljani 16. decembra 1975, obvestili pa smo tudi družbenopolitične forume v občini Škofja Loka. Temu problemu je bila posvečena tudi problemska mladinska konferenca gojencev dijaškega doma Škofja Loka 25. decembra 1975. Republiški izobraževalni skupnosti je postavljeno delegatsko vprašanje, zakaj smo bili črtani s prioritete liste, saj menimo, da so razmere, v katerih dela dijaški dom Škofja Loka, povsem neprimerne, potreba po novogradnji pa nujna glede na tolikšno število gojencev, ki obiskujejo poklicne šole v Škofji Loki.“

Kam na počitnice?

Teden dni pred letošnjimi zimskimi počitnicami je sneg za nekaj ur pobelil zmrznjeno zemljo. To je zbudilo šolarjem vsaj malo upanja, da bodo letošnje zimske šolske počitnice če že drugega ne, vsaj bolj „bele“ kot so bile lanske.

Vsi pa ne mislijo le na smučanje in sankanje. To velja še posebno za dekleta.

Poglejmo, kaj so povedala dekleta 4. c in 3. d osnovne šole Boris Kidrič v Ljubljani, ko smo jih v letošnjem prvem „metezu“ spraševali, kam bodo odšli na počitnice.

MATEJA ŠAVELJ, 4. c: „Že štiri leta drsam pri Olimpiji. Med počitnicami bom ostala v Ljubljani in se pridno pripravljala na tekmovanje, ki jih bo v prihodnjih dveh mesecih zelo veliko.“

LILI LEPEN, 4. c: „Tako

kakor lanske bom tudi letošnje zimske šolske počitnice preživela doma. Saj je tudi doma lepo, posebno kadar ni pouka. Mogoče bom le za kakšen dan šla na obisk k teti v Borovnico.“

VESNA VADNJAL, 4. c: „Smučam že četrto leto in vedno gremo med zimskimi šolskimi počitnicami za štiri dni v Kranjsko goro. Tudi letos bomo šli!“

IRENA MOŽINA, 4. c: „Med počitnicami bom doma. Le če bo zapadlo še kaj snega, se bomo s starši hodili vsak dan smučat v Logatec!“

BREDI KOVAČIČ, 3. d: „Med počitnicami bom kar v Ljubljani. Stara mama je predeleč. Tja grem samo med velikimi počitnicami. Če pa bo zapadlo kaj snega tudi tu v

Ljubljani se bom pa sankala z bratcem, ki se ne hodi v šolo.“

SANJA KAPIDŽIČ, 3. d: „Za kakšen dan bomo morda z očkom že skočili na smučanje, za kaj več pa ne bo časa!“

Namenoma nisem vprašal otrok, če bodo ostali v Ljubljani kljub uničujočemu onesaženju zraka, ki pesti Ljubljano, že nekaj mesecev. Za to bi namreč morali poskrbeti mi, starejši, predvsem pa tisti, ki so odgovorni za to.

Zagotovo bo več kot polovico vseh učencev osnovnih šol na območju petih ljubljanskih občin preživelo letošnje zimske počitnice doma v Ljubljani in neverjetno srečo bo morala imeti ta desetisočglava množica mladih ljudi, če se bo hotela ob začetku drugega polletja letošnjega šolskega leta pohvaliti, da je preživela „zimске“ počitnice v „ne preveč zastrupljeni“ Ljubljani!

—tu—

Novo mesto

Torbice za Vietnam

Sredi lanskega decembra, ob koncu akcije „teden solidarnosti z otroki Vietnama“, so učenci in učence osnovne šole MILKA ŠOBAR-NATAŠA pripravili razstavo o življenju v Vietnamu.

Približno 500 učencev in učenk te šole, je skupaj z

učenci in učenkami podružnične šole na Lazah zbralo okoli 1.900 din, 250 din pa so še iztržili od prodanega starega papirja. Za ta denar so kupili osem šolskih torbic s šolskimi potrebščinami. Vsaki torbici, ki je bila namenjena šolarjem Vietnamu, so priložili še razglednico Novega mesta, sliko njihove šole, pionirsko kapo, ruto, značko, posebno številko Pionirja ter slovensko in jugoslovansko zastavico.

Marezige pri Kopru Nova pridobitev

Z denarjem, ki se zbira iz samoprispevka občanov v koprski občini, so v Merezigah slovensko odprli prostore novega vzgojnovarstvenega zavoda, ki je nastal v preurejenih prostorih zadružnega doma. V vzgojnovarstvenem zavodu je prostor za 25 predšolskih otrok, ki imajo na voljo veliko igralnico, garderobo, jedilnico, sanitarije in kuhinjo.

Vzgojnovarstveni zavod v Merezigah je prav gotovo velika pridobitev za ta kraj, saj se iz Merezig vsak dan vozi na delo v Koper veliko staršev predšolskih otrok, ki doslej niso vedeli, komu bi prepustili otroke v varstvo.

V neposredni bližini prostorov vzgojnovarstvenega zavoda so odprli tudi prostore za malo šolo, ki jo letos obiskuje 19 predšolskih otrok.

Od predstave k stvarnosti

Predstava o celodnevni šoli, ki je bila na začetku kaj nedoločna, se je že preoblikovala v stvarnost. Celodnevna šola ni več samo daljnji cilj, temveč je postala sredstvo za izobraževanje učencev in za zmanjševanje socialnih razlik. Ni čudno, da so naši občani, predvsem delavci in kmetje, v kratkem času postali nosilci dejavnosti za uvažanje celodnevnih šol. Mnogi med njimi — čeprav ne še vsi — so spoznali, da je celodnevna šola pogoj za uspešen in celoten razvoj njihovih otrok.

Marsikje je pomanjkanje prostora največja ovira za prehod na celodnevno šolo. Prostor je eden izmed temeljnih pogojev za prehod na celodnevno šolo, v naših osnovnih šolah pa ga je lahko dovolj morda samo še kje na podeželju, kjer se število otrok iz leta v leto manjša. Na to moramo biti še posebno pozorni, so med drugim ugotavljali na zadnjem posvetovanju, ki ga je pripravil koordinacijski odbor za celodnevno šolo pri republiški konferenci SZDL Slovenije. Ne smemo dopustiti, da bi zbledel temeljni namen pri uvajanju celodnevnih šol in da bi stare metode v novi preobleki zmanjšale učinkovitost celotne akcije.

Celodnevna šola naj v resnici postane družbeno, športno-rekreacijsko in vzgojnoizobraževalno središče, pa tudi središče krajevne skupnosti, družbeno središče, ki omogoča delavcu, kmetu in slehernemu občanu

stvami vpliv na vzgojo in izobraževanje. Prav zato morajo vsi srednjeročni načrti za razvoj vzgoje in izobraževanja stremeti k celodnevni šoli, torej k tisti obliki, ki je nedvomno velikega pomena za celotno preobrazbo vzgojnoizobraževalnega sistema, kot smo ga začrtali, sprejeli ter podkrepili s številnimi dokumenti.

TONE URBAS

Črnomelj Malo obovet za šolo

O tem, kako nujna je dograditev osnovne šole v Črnomlju, je bilo že veliko napisanega in utemeljenega z močnimi dokazi. Občani že nekaj časa plačujejo samoprispevek, namenjen izgradnji novih šol, vendar bi morali v Črnomlju zbrati še 40 milijonov dinarjev, da bi vsota zadoščala za lastno udeležbo. Tega denarja v Črnomlju letos skoraj zagotovo ne bodo zmogli. Lahko se zgodi, da bo nova šola v Črnomlju leta 1976 še vedno na listi čakajočih. „Ni možnosti, da bi začeli letos zidati drugi trakt osnovne šole v Loki“, je na zadnji lanskeji seji skupščine še posebej poudaril načelnik za družbene službe Jože Strmec pri skupščini občine Črnomelj, čeprav starši, učitelji in učenci še vedno upajo, da se bodo zadeve premaknile in da bodo že letos začeli graditi drugi trakt osnovne šole v Loki.

Od leve proti desni: MATEJA ŠAVELJ, LILI LEPEN, VESNA VADNJAL in IRENA MOŽINA. (Foto: T. Urbas)

Kako uporabiti v šoli radijsko igro »A«

Metodika šolske uporabe radijskih šolskih ur je precej razvita, bodisi pri posameznih učnih predmetih bodisi na splošno kot didaktično vprašanje. Pri pouku in posebno pri samostojnih dejavnostih pa je poleg radijskih šolskih ur, ki imajo poljudnoznanstven značaj, mogoče uporabiti tudi radijsko (slušno) otroško igro, ki ima prvenstveno estetski značaj. Metodika šolske uporabe radijske igre je manj znana.

Obravnave Puntarjeve (France Puntar, rojen 1936., zelo znan avtor otroških radijskih iger in tudi pesnik) radijske igre »A« se lotevamo s prepričanjem, da je to literarna umetnina, ki je vredna, da jo v šoli temeljito obdelamo, tako da bo zapustila v učencih trajne sledove. Zato se ne moremo zadovoljiti z mehaničnim poslušanjem vse igre, kadar pač je na radijskem programu.

Ce imamo igro na traku, jo lahko metodično, po svoji prejšnji svobodni uporabi. Prav zdaj je RTV Ljubljana izdala kasete starih otroških radijskih iger; med njimi je »A«. Gre za odlično režijo Kosande Sajko. Odlična je tudi glasbena oprema Urbana Kodra.

Drugi pogoj, ki naj bi bil uresničen, da bi se lahko lotili pričujočega metodičnega projekta je, da imamo razmnoženo Puntarjevo besedilo.

Igra »A« pripoveduje o deklici, ki je »redila črke«, na koncu pa je rečeno, da je redila »petindvajset zajčkov«. Črka in zajček se igrivo fantazijsko združita v enoten lik. Kot pravi Sajkova, je prav radio (slušnost) edino primeren, da utelesi tak lik. Konec (»petindvajset zajčkov«) je skoraj popolnoma resničen. Zavemo se, da je vsa igra — dekličine sanje, ki so nastale na osnovi resnične reje zajčkov in na osnovi dejstva, da deklica obiskuje prvi razred in da je zvečer pisala domačo nalogo »enkrat vso abecedo in stokrat A«.

Igra se torej že začne v sanjskem svetu. To pa še ni ves sanjski svet te igre. V igri večinoma nastopa A in ne deklica. A je ženskega spola (»črka« — možen bi bil moški spol — »zajček«) in je tudi nekakšna de-

klica. A dvakrat zaspi in sanja — o deklici. Splet sanj izraža medsebojne odnose, ljubezen med deklico in med A. Misli bi lahko, da ima zlasti A rada deklico in ne toliko deklica A — če ne bi vedeli, da vse to vendarle sanja deklica.

Značilno za Puntarjeve igre je ponavljanje motivov. Ponavljanje je dobro znano iz pravljic in pesmi. Prispeva k estetiki igre; Puntarjeva ponavljanja so moderno izvedena in variirana.

Pesnikova domišljija je izredna. Zajčki — črke doživljajo nadaljnje pretvorbe. Na primer črka H se uporablja kot stojalo za rože. Zdjaj pa H-stojalo za rože pokaže svojo živalsko naravo: se smeje, se tresse, zvrne rože. Deklica pravi: »Zdjaj ste brez cvetic, zato pa boste imeli polno sobo smeha.« To navajam tudi kot primer (avtorjeve) življenjske modrosti.

Posebno nas kot učitelje zanima, kako v črkah — zajčkih odseva glasovna in oblikovna resničnost črk-glasov.

Kar zadeva fonetiko, je igra prava zakladnica: slišimo ne le kratke in dolge a, visoke in nizke a, to je tisto, kar lahko spada k slovnični in glasbeni teoriji — ampak tudi različno dolge, različno nizke, itd. Igra A je zakladnica narave in slovnične poenostavitve.

Poleg A v Puntarjevi igri veliko nastopajo še glasovi: H, R, S, Š, E, U, M, B. Nenavadno je, da H nastopa glasovno kot »ha«, R kot »er«, B kot »be«, torej kot te črke bolj po gosposko imenujemo. Podobno se na začetku črke oglašajo. To žal ni v skladu z našo prakso začetnega opismenjevanja (glasove izgovarjamo same ali jim kvečjemu pritikamo zadaj polglasnik) in bi kazalo spremeniti.

Oblika in funkcija črk je pri črkah-zajčkih podana seveda zelo igrivo. Črke imajo mlade — govora je o »mladih črkah«, o »starih črkah«, kar igrivo razumemo kot male, velike črke. Medved dela iz smrekovih debel črko A: »dve veliki smreki in eno majhno«. Črka ima lahko »trebušček«, »tačko«, »čopko«, »glavo«. Črke se obnesejo »tudi v skupinah kot živ napis nad trgovinami«. Naravno je, da radijsko igro A povežemo predvsem z učnim predmetom slovenski jezik. Pri tem upoštevamo tako estetsko (poetično) stran igre, kot tudi poučne prvine, npr. psihološke prvine, etika, fonetika. Seveda se obe plati tesno združujeta. Opozoriti pa moramo še na prvine, ki igro »A« povezujejo še z drugimi predmeti ali učnovzgojnimi področji. Najbolj je seveda zastopana glasbena vzgoja (glasovi, instrumenti). Tudi pri glasbi gre za estetiko in za poučnost (instrumenti, npr. »bas«, »uglašavanje«). Avtor je vključil v igro tudi poznavanje narave: opis zajčjih kletk, »rman«, »medvedje tačke«, sploh vzreja zajcev. Spoznavanje družbe: napisi za trgovine, podjetja; glasbena šola, satirični prikaz zdravnika in drugi družbenopsihološki pojmi in vprašanja. Povezanost z likovno vzgojo se kaže v Puntarjevih dobrih besednih upodobitvah. Učenci npr. lahko rišejo, kako stojijo cvetlični lončki na črki H, kako padejo. Podobno lahko razvijemo povezanost s telesno kulturo.

Igro bi poslušali, ko se končuje začetno opismenjevanje kot estetsko-fantastično igrivo pendant pouku. To se pravi v drugem polletju I. razreda ali v prvem polletju II. razreda. Po-

slušali bi jo po delih, vendar dan za dnem. Lahko bi kaj ponavljali, vendar le po potrebi in ne vseh prejšnjih delov, ampak samo neposredni prejšnji del. Ko bi končali, ne bi en dan nič poslušali, nato bi poslušali vso igro. Poslušali bi jo še dvakrat ali trikrat. Po želji pa bi skupina učencev v razredu, ki bi jih igra posebej pritegnila, poslušala večkrat ali pa bi določene skupine ponovno poslušale le posamezne — zaželeno dele. Torej individualizirano poslušanje. V celoti bi poslušanje trajalo okrog 14 dni.

Vendar bi delo z igro »A« lahko zajelo tudi več razredov, bolj ali manj vso šolo. Mislim na to, da bi učenci kakšnega višjega razreda, na primer sedmega, ali pa izbrani učenci iz več višjih razredov slušno uprizorili igro A z namenom, da bi uprizoritev ljubezno poklonili tistim, ki so prebili led začetnega opismenjevanja.

Uprizoritev ne bi bila vidna. »Igralci« bi bili skriti, podobno kot je pri lutkovnem gledališču, le da v tem primeru ne bi bilo niti lutk. Naredili bi torej izrecen poskus zgolj slušnega igranja (gledališča), saj je naš namen tudi ta, da bi mladina jasno spoznala, kaj je vidnost in kaj je slušnost. Kaj se pravi vso pozornost osredotočiti na samo slušnost — prav tako igralci kot poslušalci.

Slušnost je izredno zanimiva in potrebna tudi za intelektualni razvoj.

Druga možnost pa je bolj »šolska«, bolj sistematična. V času osemletnega šolanja bi bila vsaka generacija najprej v vlogi poslušalca, čez nekaj let pa bi prevzela vlogo izvajalca že poznane snovi.

MILAN DOLGAN

Reforma zadeva vso našo družbo

Ob izidu 5. številke revije Vzgoja in izobraževanje

Uvodnik je napisal Boris Lipužič, direktor zavoda SRS za šolstvo. Pod naslovom Ali z reformo kasnimo, razpravlja o tej aktualni problematiki. Avtor poudarja, da reforma ni skrb samo pedagogskih delavcev, temveč vse naše družbe. Na nekatera vprašanja bo moralo odgovoriti združeno delo, saj bo treba rešiti kadrovske, materialne in druge probleme, ki se bodo pojavljali ob uvedbi reforme. Avtor opozarja na posebnosti vzgojnoizobraževalnega sistema v primerjavi z drugimi šolskimi sistemi v SFRJ. Poudarja, da jih bo treba kar najbolj uskladiti, pri tem pa upoštevati posebnosti posameznih republik in pokrajin. Bralce seznanja z nalogami, ki jih je zavod SRS za šolstvo v zvezi z reformo že pripravil, ter z racionalizacijo omrežja vzgojnoizobraževalnih ustanov. Smotno združevanje bo pomemben del reforme glede na predvidene organizacijske modele usmerjenega izobraževanja.

Ob koncu govori o tem, da je treba bolj uskladiti znanstveno-raziskovalno delo z družbenimi zahtevami glede na predvideno reformo vzgojnoizobraževalnega sistema.

Predavatelji kemije bodo prav gotovo zelo veseli prispevka dr. Aleksandre Kornhauserjeve Uporaba računalnika v kemijskem izobraževanju. Jože Trček je tokrat napisal dva prispevka, in sicer Vloga in pomen šolskega svetovalnega dela, ki je v bistvu polemičen zapis; avtor omenja različne vrednote svetovalnega dela, še posebej pa obravnava koncept skoncentriranja svetovalnih delavcev.

V drugem prispevku govori o diferenciaciji in individualizaciji pouka.

Celodnevna posebna osnovna šola (za laže duševno prizadete otroke) je prispevek Milka Domanjka. Uvodoma razčlenjuje, kaj je celodnevna posebna osnovna šola, govori o spremembah, ki jih prinaša ter o pogojih za delo. Omenjeni prispevek bo zelo dobrodošel posebnim osnovnim šolam, ki bodo prej ali slej prešle na celodnevno delo.

V rubriki Za učno prakso zasledimo prispevek Lojzeta Rakovca Vodenje dnevnika opazovanj učencev.

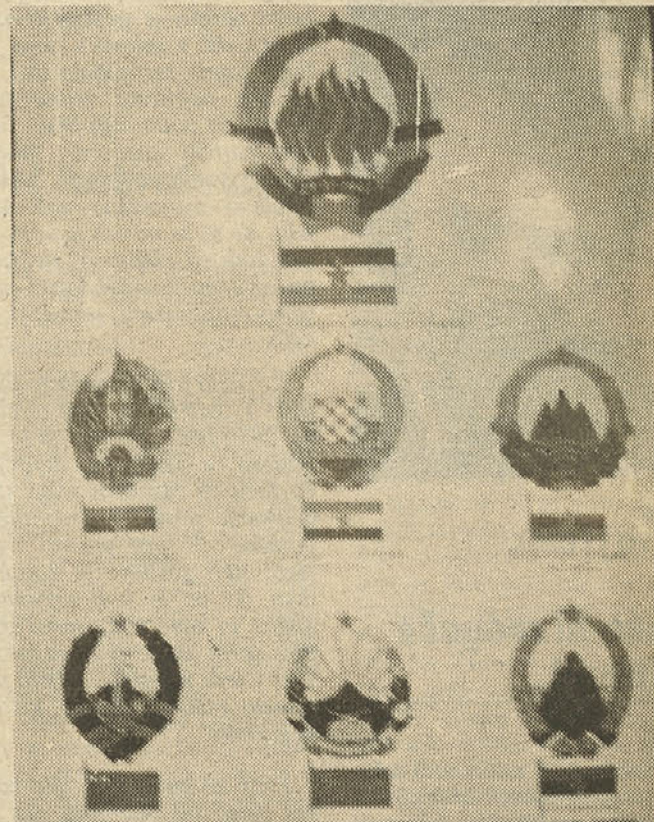
O nalogah poklicnega usmerjanja piše Dušan Kompare. Avtor razčlenjuje pomen poklicnega usmerjanja, nakuže potrebo po čimvečji informiranosti učencev osnovnih in srednjih šol o tem, kakšne kadre potrebujemo, ter jasno poudarja, da bo ena izmed temeljnih nalog vzgojnoizobraževalnega procesa v konceptu usmerjenega izobraževanja omogočiti svobodno izbiro poklica.

Predavatelji predmeta samoupravljanje s temelji marksizma bodo prav gotovo z zanimanjem prebrali prispevek Jožice Selakovič Ocenjevanje predmeta samoupravljanje s temelji marksizma. Avtorica govori tudi o vključevanju učencev v proces ocenjevanja ter o prenosu takega ocenjevanja na druge predmete.

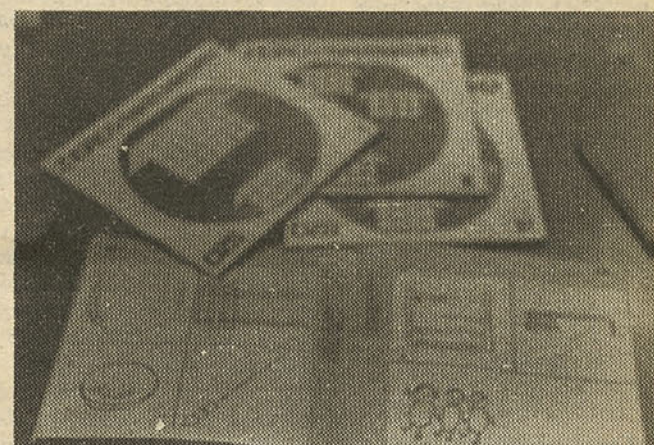
Poleg prispevkov, na katere smo opozorili, prinaša revija še druge zanimive razprave, ki bodo dobrodošle vsakemu pedagoškemu delavcu.

DRAGO NOVAK

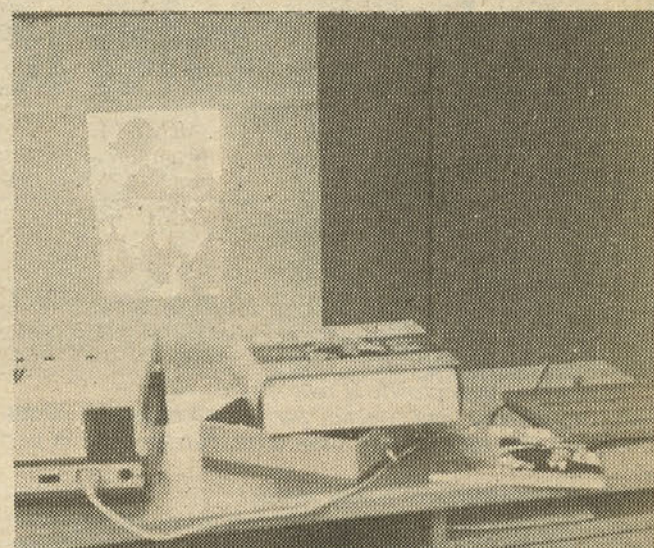
Za boljše delo

GRBI IN ZASTAVE SFRJ in socialističnih republik: Državna založba Slovenije — oddelek za učila Ljubljana je založila in izdala stensko sliko (plastificirano, v velikosti 50 x 70 cm) grbov in zastav SFRJ in posameznih socialističnih republik. Priporočamo jo osnovnim in srednjim šolam ter domovom učencev. Cena: 50,00 din.

Z IGRO V MATEMATIKO: V knjigarnah Državne založbe Slovenije je na voljo zbirka treh knjižic, ki je namenjena otrokom v mali šoli. Otrok po pogovoru ob posameznih slikah, ki so v knjižicah, »rešuje« z risanjem najrazličnejše naloge, povezane z njegovim dojetjem in razumevanjem prostora, časa in mesebojnih odnosov. Pri delu je treba upoštevati, da glede na otrokov duševni razvoj zbijamo spontano veselje do uporabe in kombiniranja besednih in slikovnih predstav. Otrok zaposlimo takrat, kadar ga delo veseli. Knjižice je sestavil švedski avtor, vsaka pa stane približno 18,00 din.

TITO — KRONIKA ŽIVLJENJA IN DELA: Delavska univerza Radivoj Čipanov iz Novega Sada je leta 1974 izdala zbirko skoraj 200 diapozitivov, ki nazorno prikazujejo Titovo življenjsko pot in revolucionarno delo. Zbirka govori o njegovem mladostnem revolucionarnem delu, o njegovih vlogi v predvojnem delavskem gibanju ter KPJ, govori o organizatorju vstaje, komandantu, legendarnemu dvakratnemu heroju, utemeljitelju enakopravne socialistične samoupravne Jugoslavije, o državniku, bojevniku za enakopravno sodelovanje ter ustvarjalcu mednarodne aktivne koeksistence. Priporočamo jo osnovnim šolam (od 1.—8. razreda), srednjim šolam, domovom učencev, pa tudi družbenopolitičnim organizacijam. Zbirko dobite pri Slovenijalesu za 600,00 din.

Poučna ura

Ni bila šablonsko zabeležena v knjigo z glednih priprav, pa vendar je imela učinek, ki je presejal vsa pričakovanja. Ni šlo za klasični frontalni in individualni pouk, ne za običajno verbalno razlaganje zgodovine.

Društvo prijateljev občine Vič-Rudnik je pripravilo kviz na temo, Naši narodni heroji, ki je potekal kot sestavni del Jugoslovanskih pionirskih iger pod geslom: Naša domovina pod svobodnim soncem.

Kviz je bil organiziran v počastitev 30-letnice naše osvoboditve in dneva JLA, na njem pa so sodelovali tekmovalci iz vseh štirinajstih osnovnih šol z območja viške občine.

Prireditve so si ogledali številni borci, heroji, med njimi član sveta federacije Miha Marinko, pedagoški delavci, predstavniki občine (pokrovitelj te prireditve), družbenopolitični delavci in učenci vseh šol, ki so tekmovali.

Tričlanske ekipe učencev so se že od junija pripravljale na tekmovalni »spopad« na temo NOB, ki jo je izbrala tekmovalna komisija mentorjev zgodovinskih krožkov iz osnovnih šol Trnovo, Bičevje, Vič in Polhov Gradec.

Gradivo so porazdelili v štiri dele, smotri tekmovalca pa so bili:

— spoznati najvidnejše organizatorje in voditelje narodnoosvobodilnega gibanja Slovenije;

— spoznati heroje, po katerih se imenujejo pionirski odredi;

— spoznati heroje z območja občine Vič-Rudnik;

— seznaniti se s pomniki in z dogodki narodnoosvobodilnega boja na območju občine.

Tekmovalna in ocenjevalna komisija ter gledalci so ugotavljali, da so tekmovalne ekipe temeljito preštudirale obsežno in zahtevno gradivo. Pri odgovorih so dosegle najmanj štiri in največ osem možnih točk. Tako so morali, za prva tri mesta dodatno tekmovali. Prihori so si jih: osnovna šola Oskar Kovačič Ljubljana, zavod za slepo in slabovidno mladino in osnovna šola Dobrova.

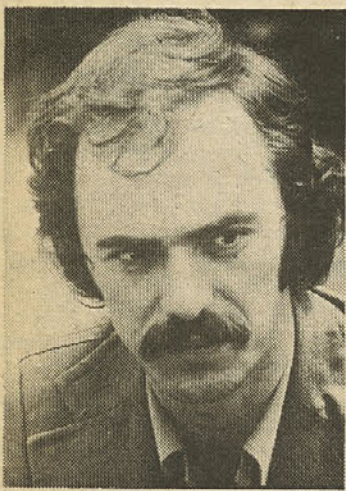
Prireditve so popestrili z recitali, glasbenimi nastopi in diapozitivi. Udeležili so se je tudi številni prvoborci, ki so kot priče revolucionarne preteklosti vlivali mladini pogum in zagnanost.

Prireditve je spodbudno vplivala tako na tekmovalce kot gledalce. Ne samo na tekmovalnih, marveč tudi pri pouku najnovejše zgodovine bi morali uporabljati čim več izvirnih metod in pobud, ki jih predstavijo prav take prireditve. Ob ogledih ohranjenih spomenikov našega velikega časa in razlagi potekajo ure pouka zgodovine na marsikateri izmed naših šol, poiskati pa bo treba še nove načine, zato, da bo pouk zgodovine NOB čimbolj nazoren in prepričljiv.

Ura, ki smo ji bili priča na tem tekmovalju, je bila zelo vestno pripravljena in tako izvedena, da je zlepa ne bomo pozabili.

TONE KEBE

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Časa ni mogoče ustaviti

Seveda, tudi mi imamo šolo, kar tri šole. Človek bi se zjokal od njimi in v hudem mrazu bi mže zmrznile, lahko bi se razle in ostalo ne bi nič. Ena šola je stara več kot dvesto let; v njej so živeli žandarji, cerkveni gospodje, tam se je naselila plesen, v njej so zagospodarili črvi.

V drugem šolskem poslopju je bil nekoč hlev. Za vlažnimi stenami je kljub temu, da so pozneje preuredili prostore, bivanje nezdravo. Malo bolje je v hiši, kjer je bilo nekoč ravnateljstvo. Voda je v njej in na tleh ni razpok, v katere lahko zdrkne drobno stopalo. Tudi občutka, da si v ječi, obdan z debelim zidovjem, se lahko znebim. Da, naša šola ima tri strehe in pod njimi je 239 učencev; ima dve stoletji dolgo tradicijo in se enkrat toliko izkušenj.

● ● ●

Kaj naj napišem o tej šoli? O vzdihih občanov, o njihovih in naših pričakovanjih, o včerajšnji problemski konferenci...! Da, nekaj bo treba storiti, pravijo tovariši iz Maribora. Jo

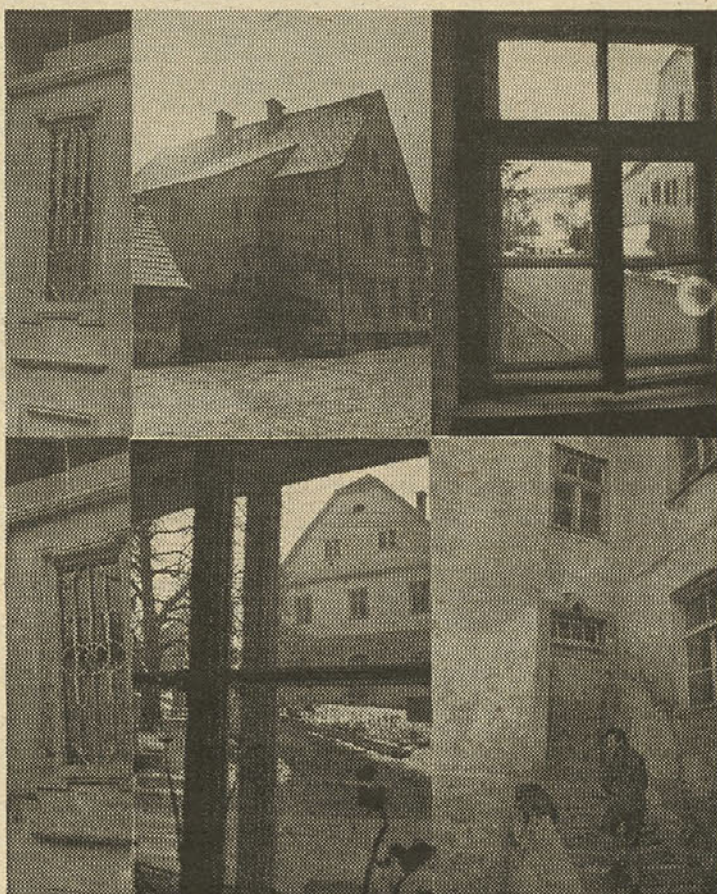
bodo podrli, se sprašujejo tisti, ki bi sodili v „oslovske klopi“, jo bodo zaprli, razmišljajo tisti, ki so jim počitnice vedno prekratke, jo bodo adaptirali, tuhtajo najbolj razsodni? Morda bodo zgradili novo šolo, nepreprečljivo ugotavljajo naši učitelji, ki so se morali naučiti živeti tudi od obljub. V življenju pričakovani so naši šolski prostori vedno manj primerni za delo.

Ne, naša šola ni ogledalo naše vasi! V JARENINI živi približno 2000 ljudi. Večina jih je zaposlena v Mariboru, Šentilju, Ceršaku in Sladkem vrhu. Obdelovanje zemlje je drugotnega pomena. V vasi imamo trgovino, tudi gostilno in kulturni dom, ki pa je bolj razvalina. Mlajša in starejša kulturna skupina skrbi, da se dvorana nekajkrat v letu napolni. Učitelji postanejo režiserji, igralci, kritiki in gledalci.

Pred letom dni je bila naša vas daleč od Maribora, ko pa smo dobili asfaltirano cesto, smo postali skoraj predmestje gospodarsko in kulturno razvitega Maribora. Obmejna območja v njegovi bližnji okolici so nerazvita — tudi naša šola. In kako naj bi se razvili, ko nas utesnjuje debelo in vlažno zidovje — dediščina stoletij. Pri nas menijo, da bi bila adaptacija šolskih poslopj nemogoča in brezpomembna (in vendar presneto draga!). In vendar so prihajali v Jarenino možje, merili so in risali in o tem niso z nikomer iz vasi govorili. Končno so izdelali načrt za adaptacijo spodnje šole, za dograditev dveh učilnic, sanitarij, garderob in mlečne kuhinje. Učenci višjih razredov naj bi se vozili v šentiljsko šolo — sedem kilometrov od tod. Ne, naši starši niso za to! Zdaj gre tudi pri njih za vprašanje tradicije. Nekoč je bila v Jarenini nižja gimnazija, kamor so hodili učenci od blizu in daleč, tudi iz krajev, v katerih imajo dandanes nove šole. Naši starši se bojijo kulturne osiromašenosti, ki naj bi jo povzročila ukinitve popolne osnovne šole. Tudi o tem so go-

vorili včeraj na problemski konferenci v Jarenini. Že res, da se je v minulih letih število šoloobveznih otrok zmanjševalo, ker so se mlade družine izseljevale, toda to stanje se je dandanes umirilo. V Jarenini se vse bolj kažejo možnosti za primerne življenje in te možnosti je nova cesta samo podčrtala. Ljudje prosijo tudi za lokacijska dovoljenja, toda glede tega

imajo učenci v sodobnih šolah. Naši pogoji so skregani s slehernimi „normativi“. Smešno bi bilo govoriti o kabinetnem pouku, celodnevni šoli, varstvu...! Pač, imamo organizirano „potujoče gledališče“, hočem reči vzgojo in varstvo predšolskih otrok. Enkrat tedensko pripelje avtobus, se ustavi za dve uri v vasi in vzgojiteljice sprejmejo v varstvo malo

menda se ni izdelan urbanistični načrt. V krajevni skupnosti celo ugotavljajo, da se obetajo šoloobveznim otrokom boljši časi. Na referendumu pred leti je bilo prebivalcem Jarenine obljubljeno, da bodo dobili novo, štirirazredno šolo, pozneje pa so zapisali besedo — adaptacija. Verjamate, da se je silno težko adaptirati na takšne pogoje, ko so zahteve enake tistim, ki jih

manj kot dvajset otrok. Ob slabem vremenu so kar na sedežih, kjer se počutijo kot nekateri s starši ob sobotah in nedeljah. Starši se pa vendar za takšno obliko varstva zanimajo, saj znajo biti zadovoljni z malim. Tako so mnogi hvaležni Rdečemu križu, ki včasih iz mesta pripelje razne rabljene stvari (obleko in drugo!) za naše otroke. Vsem to prav gotovo ni všeč.

Zdi se, da je prišel čas, ko tudi za naše kraje ni prav vse dobro.

Če sem zapisal, da naša šola ni kraju v ponos, bi moral dodati, da so kraju v ponos naši učitelji in naše delo. Kljub zelo slabim delovnim pogojem nismo na repu uspehov.

Na šoli poučuje trinajst učiteljev. Nekateri živijo v šolskem bloku ali drugod v vasi, trije se vozijo iz Maribora. Seveda imamo tudi pri nas kadrovske težave, pa čeprav imamo na voljo stanovanje. Naša šola je pod narekovajem negotovosti (bo ali ne bo!) in v negotovost se ljudje neradi spuščajo. Če bomo dobili novo šolo, pa čeprav štirirazredno, se bodo razmere precej izboljšale. Seveda morajo sedanje težave premagovati naši učitelji, kakor vedo in znajo. Toda tudi, če bomo prešli na štirirazredni pouk, ne bomo imeli možnosti za celodnevno šolo: smo brez telovadnice, brez večnamenskega prostora, brez...! Učila imamo in pri tem nam pomaga občinska izobraževalna skupnost, prostora zanje pa nimamo.

● ● ●

Zadnjič smo pisali v šoli naslovo: KAJ BOM POSTAL? Kako so se čudili sošolci, ko sem napisal, da bom postal učitelj. Na svetu je vendar gora „pametnejših“ poklicev, so se smejali. Hotel sem jim pojasniti, da ne bom učitelj v takšni šoli, kot je naša, v šoli, kjer ni tekoče vode in kjer so tla kot na najstarejši ribiški ladji, na kateri le še mreže sušijo. Poučeval bom v šoli z velikimi zastekljenimi okni, v šoli s parketom in prostornimi učilnicami, s telovadnico in dolgimi hodniki, s kabineti in delavnicami, z jedilnico in kinodvorano, morda celo v šoli z bazenom. Časa že ni mogoče ustaviti, čeprav ponekod opeša, kot je, recimo, v Jarenini. Toda čez deset ali petnajst let bo drugače.

Ni dolgo tega, ko sem se pogovarjal z našim ravnateljem

Andrejem Oberskim. To je tisti tovariš, ki je pred leti vodil pionirski šolski glasbeni ansambel, s katerim je gostoval daleč naokrog. Da, glasbo ima prav tako rad kot otroke in šolo. Povedal mi je, da so bili v njihovi družini trije otroci in da so se vsi odločili za prosvetni poklic. Nič ni pomagalo, da sta jim starša branila. Mlajša sestra se je prej celo vpisala na kmetijsko šolo, a je spoznala, da je še vedno bolje biti učitelj kakor kmet. Ne vem, če sem to dobro zapisal, mislil pa prav gotovo nisem slabo.

Ej, če bi lahko poučeval v našem kraju, če bi nekoč dobila naša vas šolo, kakršno si vsi želimo. Ostal bi učitelj in idealist do zadnjih dni. Biti učitelj vendar ne pomeni imeti samo en poklic.

Ostane nam le to, da počakamo na naslednji sestanek, na katerem nam bodo ponovno povedali, kar že vemo in kar smo že tolikokrat slišali. Mi pa jim bomo odgovorili, da daleč naokrog ni tako revne šole, kot je naša. Lani je imela sicer tudi šola v Jakobskem dolu precejšnje težave, saj so imeli pouk kar v sedmih stavbah. Sedaj pa imajo dograjeno in adaptirano šolo in s tem brez dvoma boljše možnosti kot mi.

V Pesnici je ostala šola s štirimi razredi in tudi ta ima normalne možnosti za delo — nimajo popoldanske izmene. Šola v Šentilju pa boleha, kot bolehamo mi; toda v septembru leta 1977 bodo menda sprejeli učence že v novo šolsko poslopje. Kaj pa mi?

Zabili smo glavna šolska vrata, mimo katerih hiti nova asfaltna cesta. Za vamost smo poskrbeli. Naši učitelji so sklenili, da se bodo še bolj prizadevali vključiti v stabilizacijska prizadevanja. Sposojali si bodo učitelje za poučevanje nekaterih predmetov, še aktivneje se bodo vključili v družbenopolitično delo v krajevni skupnosti, razvejali bodo zunajšolsko delo in prepričevali okolico, da se čas vendar ne more ustaviti — tudi v Jarenini ne.

pogled skozi šolsko okno

Pripoved o Micki

Ura matematike.

Poprava šolske naloge.

Razdelim zvezke. Potem govorim o dobrih in slabih straneh te ali one naloge. Pomembnejše napake beležim na tablo. Spet se obrnem k učencem in rečem:

— Potrudite se in popravite še tako drobno napako.

Glave se sklonijo nad zvezke, peresa zaskriažo. Le Micka je nemirna. Nekaj jo teži. V očeh vidim solze. Potem vstane in potihlo vpraša:

— Tovariš učitelj, kje pa je moj zvezek?

Priznam nerodnost. Založil sem ga med druge zvezke. Hitro ga poiščem. In tudi Micka je že pri meni. Ugotovim še drugo nerodnost: naloga ni popravljena!

Micki ponudim stol. Pero pomočim v rdečilo in popravljam. Prva naloga popolnoma pravilna. Napravim kljukico. Micka se smeje. Njene modre oči radostno žarijo. Oba sva zadovoljna.

Pri drugi nalogi sva ugotovila napako. Rezultat ni pravilen. In pri tretji in četrti tudi ne. Pero znova pomočim v rdečilo in zapišem: zadostno. Zaprem zvezek in se obrnem. Micke ni. Zbežala je v klop in joče na ves glas.

Trije so pisali nezadostno. Toda nihče ne joče. Dva sta res malo bolj blede, tretjemu ni nič. Ve, da je dobil tako slabo oceno le zaradi površnosti. Mogoče je trdno sklenil:

— Peto nalogo bom zmazal za prav dobro!

Vzamem zvezek in stopim k Micki. Se vedno je sklonjena nad mizo in joče, joče. V joku odrine zvezek. Vsa drhti in njen jok je vedno močnejši. Razred onemi. In jaz tudi. Skušam jo potolažiti, vendar je vsaka moja beseda zaman. Potem nenadoma plane kvišku in sklene roki.

— Mama me bo ubila!...

Zgrozim se. Tudi součence je prizadelo. Sprašujem se: Kaj se doma godi z otrokom? Ugotovim, da ne vem o tem nič določnega. Težko mi je. Mori me občutek, da sem se za Micko premalo zavzel. Spomnim se zadnjega roditeljskega sestanka. Slišim materine besede.

— Naša Micka je menda živčna.

In še:

— Lena in razmišljena je. Otročja. Vse drugo ji roji po glavi, samo učenje ne. Brata sta pa tako pridna. Ne vem, od kod se je ta zlodej vzela...

Skušal sem ji dopovedati, da prsti na roki niso enaki. Tudi bratje in sestre ne morejo biti. Vsaka beseda je zaman. Gnala je svojo.

— Sosedovi se pa le lahko učita. Zato ker mislita na šolo in ne na druge neumnosti. Ji že pokažem!...

Že večkrat sem opazil, da se otrok nauči zgolj na pamet. Če ji zmanjka beseda, stavek, se ustavi. Drhti, živčna vije roke, suče oči, ki so polne solza.

Micka se počasi umiri in prične popravo. Spet stopim k njej in ji pomagam. Dekletce me skrivaj pogleduje. Potem me narahlo prime za roko in zavzdihne.

— Tovariš, saj znam, bom kar sama...

Vem. Ne dovoli, da bi sosedovi rekli: Učitelj ji je pomagal.

Po pouku zadržim vse tri: Micko, Majdo in Tinko. Majda je odličnjakinja vse od prvega razreda. Vedno skoraj same odlične ocene. Zares nadarjen otrok. Tinka se trudi, vendar ji ne gre tako gladko. Prav dober uspeh je trdo zaslužen. Micka vsega tega ne zmore. Lani je končala četrty razred z dobrim, letos ga bo verjetno z zadostnim. Toda v tretjem je bila tudi ona prav dobra. In menda v prvem in drugem tudi. Iz leta v leto slabši uspeh. In vendar se deklece trudi. Rada bi ustregla materi in očetu. Predvsem materi, ki vsak dan vihti brezovko in kriči:

— Uči se, da mi ne boš v sramoto!

Oče je ne tepe. Rad jo ima. Večkrat jo poboža in privije k sebi. In reče:

— Boš pa z rokami delala. Tudi taki morajo biti.

Mati pa v zrak:

— Potuho ji daješ, ker je vsa tvoja. Ker si tudi ti v petem končal.

In pri sosedovih, povsod, kjer je nanesel pogovor na šolo, vneto zatrjuje: Fanta sta moja, deklina pa je njegova. Gliha vkup striha. Meni pa bosta živce zdobila. O, da sem ga morala pobrati, prisnoda!

Deklice postajajo zgovorne. Pripovedujejo mi stvari, ki jih ne morem doumeti. Če Micka le malo pogleda čez cesto, že prihiti mati s šibo. Najprej udarci, potem se klečanje v kotu. Kakor razst sto leti. In mama ni stara. Petinštirideset in nič več. Socialne razmere tudi niso tako slabe, srednje pač. Ima pa v sebi staromodni nazor: Če drugi lahko, bo tudi naša! In ta primerjava z drugimi gnjavi mater in očeta, ubija Micko. Pa se bo na vsem lepem zgodilo, da bo reva zares omagala, da zares ne bo zmogla ničesar več. Kaj pa takrat?

Z Majdo in Tinko sem se dogovoril, da bomo Micki še bolj pomagali. Naj prihajata k njej, ji „skrivaj“ pomagata pri domači vaji in učenju, potem pa se naj tudi igrajo. In še nekaj sta mi obljubili. Večkrat bosta šli k „tisti strogi mami“ in ji povedali, kako je z Micko.

Zares sta šli. Meni se nj posrečilo, deklicama pa se je. Vsaj to, da je brezovka izginila iz hiše, da sme Micka čez cesto k Majdi in Tinki. Skupaj pišejo domače naloge, skupaj se učijo in skupaj se tudi igrajo. Na obrazek nesrečne Micke je posijal žarek otroške sreče. Name tudi in na ves razred, v naša srca, na usta, ki tako zavzeto šepetajo:

— Micka je vendar naša!

In še moj pripis:

— Pa tudi materina!?

DRAGO KUMER

RADIO IN ŠOLA

Udaje, ki jih boste lahko poslušali med počitnicami, nanje pa opozorite tudi učence, so:

Nižja stopnja:

23. januarja, ob 9.05 na I. programu: PES, ČLOVEKOV PRIJATELJ
Ob 14.00 na II. programu: AZIL
30. januarja, ob 9.05 na I. programu: KRALJ MATJAŽ SE ZABAVALA
Ob 14.00 na II. programu: SREČANJE S SLAVICO

Srednja stopnja:

20. januarja, ob 9.05 na I. programu: Sergej Prokofjev: PETER IN VOLK (pripoveduje Frane Milčinski-Ježek).
21. januarja, ob 14.00 na II. programu: O FANTU, KI JE HOTEL POSTATI SLAVEN (Andersen)
27. januarja, ob 9.05 na I. programu: SOL
28. januarja, ob 14.00 na II. programu: IVAN CANKAR

Višja stopnja:

22. januarja, ob 9.05 na I. programu: F. Levstik: MARTIN KRPAN
29. januarja, ob 9.05 na I. programu: LINHART IN SLOVENSKO GLEDALIŠČE

Nenavadni pogovori:

19. januarja, ob 9.05 na I. programu: KO ODRASLI GOVORE, NAJ OTROCI MOLČE
21. januarja, ob 14.00 na II. programu: KO ODRASLI GOVORE, NAJ OTROCI MOLČE

Srečanje s Slavico

Pripovedi o tem, kako so tudi otroci pomagali med vojno, so pri mladih poslušalcih vedno dobrodošle in lepo sprejete. Taka je tudi pripoved Bože Novakove „Srečanje s Slavico“, z dekletcem, ki je pomagalo ranjencu, ne da bi kaj komu povedala. Ta pripoved je bila sicer že zdavnaj napisana in posneta, mladi poslušalci, ki jim je bila namenjena, pa so že odrasli.

Zato smo jo v počitniških dneh znova uvrstili v program, saj smo prepričani, da jim bo ta dramaturgsko pripoved pomagala zbuditi predstavo, kako so živeli njihovi vrstniki med vojno.

Za ponazoritev vam podajamo še kratek odlomek iz odlomeka:

FRENK: Poslušaj me, deklica... To, kar ti bom zdajle po-

vedal, moraš skriti na dno, čisto na dno svoje drobne glave in nikomur... si me razumela... nikomur ne boš smela povedati.

SLAVICA: Kaj pa?
FRENK: Slavica, jaz sem partizan.

SLAVICA (od presenečenja jecljavo ponovi): Par-ti-zan...
FRENK: Da, partizan sem. In partizan želi, da bi mu ti pomagala.

SLAVICA: Še nikoli nisem videla partizana, ... nikoli...
FRENK: Pogledaj, titovko imam... tule v žep sem jo bil skrtil, ker nisem vedel, bom našel v hlevu... Pogledaj, rdeča peterokraka je na kapi.

SLAVICA: Nič ne vem, nič ne vem o tem...
FRENK: Nič ne veš... Prav, nič za to. To pa veš, da so Nemci naši sovražniki?

SLAVICA: O, vem. In zato jih nič ne maramo, sem že povedala.

FRENK: No, vidiš. Tudi partizani ne maramo Nemcev. Borimo se, da bi jih pregnali z naše zemlje. Si tudi ti želiš, da bi jih pregnali?

SLAVICA: O, tudi, tudi.
FRENK: Glej, oba sva istih misli — in zato mi boš pomagala, kaj, Slavica? ... Povej najprej, kdo vse je v hiši?

SLAVICA: Mama pa Franček, moj bratec. Ata nočoj ni doma, so sli v mlin.
FRENK: Druga nikočar ni?

SLAVICA: Nikočar, ne.
FRENK: Poznaš vse ljudi v vasi?

SLAVICA: Vse.
FRENK: Pa doli v trgu? Poznaš koga tudi tam?

SLAVICA: Ne dosti. Zdaj

hodimo bolj redko v trg. Tam so Nemci.

FRENK: Mhm... Kaj pa zdravnik? Je v trgu zdravnik?

SLAVICA: O, je... ampak nič več ne zdravi. Je že star.

FRENK: Si bila že kdaj pri njem? Veš kje stanuje?

SLAVICA: Vem. Na zgor-njem koncu trga.

FRENK: Pa bi se ti zdajle upala k njemu?

SLAVICA: O ja, saj to ni daleč.

FRENK: Veš kaj, do trga je pa res precej daleč!

SLAVICA: Ja, ampak zdravnik je zdaj bliže. Zdaj je tu v naši vasi.

FRENK: Ni mogoče! Zdravnik, da je tu v vasi?

SLAVICA: Pri Korenovem dedku je, ker sta si brata. Zdravnik je zdaj kar za nekaj časa tu.

FRENK (kot zase): To je čudovita novica... Čuj, Slavica, bi mogla zdajle, takoj stopiti do njega in ga pripeljati sem?

SLAVICA: Zakaj pa?

FRENK: Povej, če to lahko storiš?

SLAVICA: Lahko...
FRENK: Je daleč do Korenovih?

SLAVICA: Ni daleč, četr ure.

FRENK: Pa bi te bilo strah zdajle, ko je že tema?

SLAVICA: Mene ni nič strah. Saj moram tako še nočoj k Blažonovim prosit, da nam pridejo jutri pomagat.

FRENK: In spotoma stopiš po zdravniku. Boš?

SLAVICA: Bom. Kaj mu pa naj rečem?

FRENK: Reci mu, naj pride, da je pri vas doma nekdo zbolel.

SLAVICA: Saj je res naša mama malo bolna, zato jaz molžem. Pa ni tako bolna, da bi moral priti zdravnik. Res ne.

FRENK: Slavica, partizan te prosi pomoči. Glej, jaz bom pripeljal bolnika. Semle ga bom pripeljal. Zdravnik naj pride in

naj prinese svojo torbo z vsem, kar ima notri, reci mu, da je hudo. Druga mu nič ne govori... Boš šla?

SLAVICA: Bom... samo mami moram povedati.

FRENK: Ne, Slavica, v hiši se nič ne oglašaj.

SLAVICA: Pač, mami moram povedati, da grem z doma. Kaj če me med tem kliče?

FRENK: Nikar, deklič! Samo midva smeva vedeti za to, nihče drug.

SLAVICA: Bom rekla mami, da grem zdaj k Blažonovim, saj res grem.

FRENK: Prav, Slavica, ti že veš, kako je prav... Jaz zdaj pojdem... in ko se vrnem, bo zdravnik tu — kajne? ... Na svidenje, Slavica...

Pot izobraževanja

Že dolgo se je uveljavljala zahteva, naj šola ne le izobražuje, pač pa tudi in predvsem vzgaja. Materialistično pojmovanje vzgojnega procesa zahteva tako organizacijo življenja in dela na šoli, da bo šola v mladih ljudeh razvijala najvažnejše sposobnosti za tri temeljne življenjske dejavnosti — za poklicno delo, družbeno upravljanje in koristno izrabo prostega časa. Te tri zahteve se v zadnjem času uspešno uresničujejo v celodnevni šolah, med njimi tudi na celodnevni osnovni šoli na Dobrovi pri Ljubljani.

Osnovna šola na Dobrovi je, kot je znano, prešla na organizacijo celodnevnega življenja in dela v drugem polletju lanskega šolskega leta. Tako imajo na tej šoli že nekaj izkušenj, veliko težav so že rešili, veliko jih imajo še pred sabo. In zato je urednica oddaje Pot izobraževanja, ki je namenjena obravnavanju učiteljevega dela in življenja, Jasna Tepina obiskala celodnevno osnovno šolo na Dobrovi in v pogovoru s pedagoškim vodjem tovariščo Lešnikovo skušala prodreti v življenje in delo te osnovne šole. Prvi del pogovora je bil na sporedu 15. januarja ob 19.50 na III. programu, drugi del pa bo na sporedu v četrtek 29. januarja ob isti uri. V pogovoru je tovarišica

Lešnikova prikazala priprave na prehod na celodnevno šolo, učiteljev in učencev delovni dan na njihovi šoli, namene celodnevne šole. Pripovedovala je o tem, kako so sprejeli novo organizacijo šolskega življenja starši, kako so se nanjo pripravili učitelji, kako rešujejo nove, vzgojne naloge, ki jih je prevzela njihova (in vsaka) celodnevna šola. Eden od problemov celodnevne šole je tudi pomanjkanje strokovnjakov za interesne dejavnosti (nekdanje obšolske dejavnosti). Na Dobrovi so to pomanjkanje zelo uspešno rešili s pomočjo staršev — nekateri so prevzeli stalno vodstvo posameznih krožkov — in s pomočjo občasnih sodelavcev (na primer: predsednik delavskega sveta v eni izmed tovarnih učencev seznanil s tem, kaj je delavski svet. Odbornik občinske skupščine jim je pripovedoval o delu skupščine, igralec je v pogovoru z učenci nanizal radosti in težave igralskega poklica itd.)

Za konec je tovarišica Lešnikova pripovedovala o sodelovanju njihove šole z drugimi šolami, ki imajo že organizirano celodnevno življenje in delo in s tistimi, ki se na to pripravljajo, pa prihajajo k njim po nasvete. Pripovedovala je tudi o težavah in o tem, kakšni so njihovi načrti.

ARMADA SMO VSI

Ob letošnjem natečaju za vojaške gimnazije in srednje vojaške šole

Kot vsako leto doslej je tudi lanskega decembra zvezni sekretariat za ljudsko obrambo razpisal natečaj za sprejem učencev v vojaške gimnazije in gojencev v srednje vojaške šole v letu 1976. Letos moramo spregovoriti o tem natečaju še posebej. Zakaj? Letošnji natečaj naj bi imel ob pomoči prosvetnih delavcev (in drugih družbenih dejavnikov) med slovensko osnovnošolsko mladino večji odmev, kot so jih imeli dosedaj. Objavljen je bil v dnevnem časopisu in nekaterih tehnikih, v obliki plakata in letaka pa bo prišel tudi v osnovne šole.

Mladi iz vse Slovenije so vabljani, naj se vpišejo v vojaško gimnazijo Franc Rozman-Stane v Ljubljani ali pa v letalsko vojaško gimnazijo Maršal Tito v Mostarju; obenem daje natečaj tudi možnost za vpis v vojaške srednje šole zvrsti JLA, ki bo v različnih krajih naše domovine.

Absolvent osnovne šole se lahko vpiše v srednjo vojaško šolo kopenske vojske, ki usposablja prihodnje mlajše častnike za potrebe rodov in intendantske službe, ali v tehniško srednjo vojaško šolo kopenske voj-

ske, na strojniško, elektrotehniško, prometno in kemijsko-tehnološko smer.

Lahko se vpiše tudi v letalskotehniško vojaško srednjo šolo v Rajlovcu, smer — strojniška, elektrotehniška, elektronskotehniška in telekomunikacijske ali pa na mornariško srednjo tehniško šolo v Splitu.

Tisti, ki jih zanima vojaška saniteta, se lahko odločijo za sanitetsko srednjo vojaško šolo, ki je v Novem Sadu. Pogoji natečaja so taki, kot so bili v preteklih letih: kandidat mora imeti najmanj dober uspeh, še posebno iz naravoslovnih predmetov, mladinec mora biti zdrav in moralno-politično neoporečen za službo v oboroženih silah (to pomeni, da ni sodno kaznovan in da ima potrebna priporočila občinskih upravnih organov).

Natečaj poudarja: če bo dovolj kandidatov z odličnim in prav dobrim uspehom, učencev z dobrim uspehom ne bodo sprejemali.

UČENCI IN GOJENCI

Kot vsako leto se tudi letos postavlja vprašanje: kam usmer-

jati kandidate — v vojaško gimnazijo ali v vojaško srednjo šolo? Pomembno je zato, ker je med mlajšimi častniki rodov in služb ter zvrsti naših oboroženih sil zelo malo Slovencev. Treba jih je torej več usmeriti tudi v srednje vojaške šole.

V Ljubljani pa imamo tudi novo vojaško gimnazijo. Ustanovili smo jo prav zato, da bi pridobili čim več mladih iz naše republike za šolanje na vojaških akademijah. Marsikomu materialno šibkemu daje vsa oskrba in opremo za srednješolski in kasnejši visokošolski študij. Tudi pri usmerjanju v nadaljnje šolanje je treba poudariti možnosti, ki jih daje ta šola.

Vojaška gimnazija in vojaška srednja šola torej „tekmujeta“ pri pridobivanju kandidatov v tistem prostoru in okolju, kjer kandidatov za vojaške šole sicer še ni veliko, vendar pa se v zadnjih letih stalno povečuje.

POGOJI: SOGLASJE STARŠA ALI SKRBNIKA

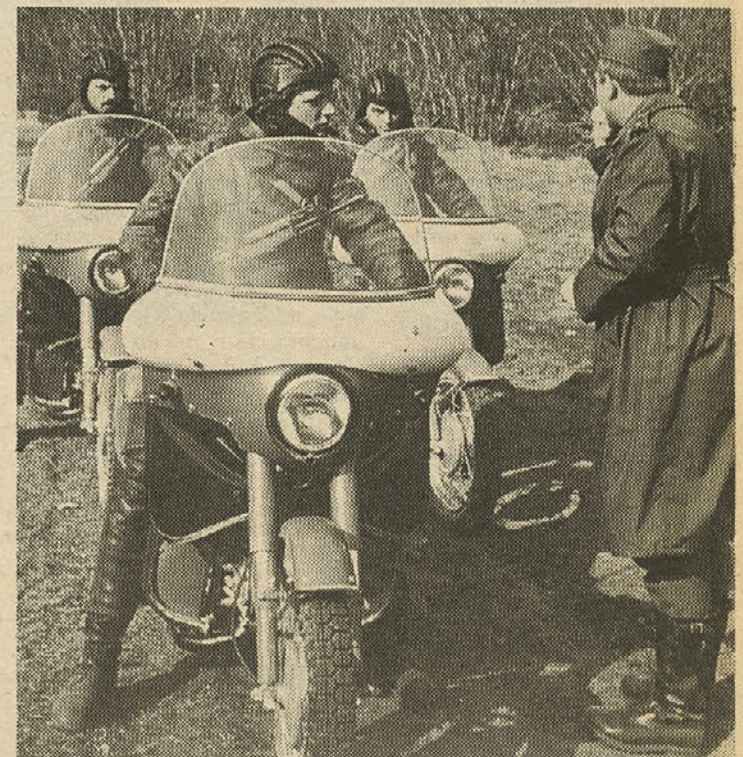
Pogoje šolanja na vojaški gimnaziji in Ljubljani poznamo,

še vedno pa ne znamo predstaviti vseh pogojev življenja in šolanja v vojaških srednjih šolah.

Kam naj se torej vpiše absolutno osnovne šole? Na to vprašanje pomaga odgovoriti prav določilo natečaja, ki zahteva, da morajo ob vpisu mladoletnega kandidata v katerokoli vojaško šolo dati svoj pristanek starši ali skrbnik. To je tudi potrebno, saj mora kandidat že pri odločanju med šolanjem na vojaški gimnaziji ali na vojaški srednji šoli vedeti, kaj želi doseči.

Nasvet starša-skrbnika in učitelja, ki mladince dobro pozna, bo veliko pomagal pri odločanju za vpis v gimnazijo ali srednjo vojaško šolo. Mlad človek včasih še vedno premalo pozna svoj značaj in svoja nagnjenja, da bi si lahko sam izbral svoj življenjski cilj. Vojaški šolski sistem pa je danes tak, da omogoča nadarjenim in ukaželnim učencem izobrazbo na višjih ter visokih šolah in še posebno specializacijo ne glede na to, za katero srednjo šolo se odločijo.

FRANC VRANČIČ

(Foto: S. Krševan)

(Foto: S. Krševan)

Odnos do odraslih, ki se izobražujejo

Veliko je bilo odmevov na moj članek proti obveznemu preobnavljanju v copate v večernih šolah. Posredno ali neposredno so mi mnogi izrazili odobravanje, nekateri pomisleke in željo po podrobni razlagi in utemeljitvi stališč, posamezniki prizadetost zaradi pikrosti v članku (le-ta sodi k satiri!). Bili so seveda tudi odlični nasprotniki mojih stališč, pa tudi taki, ki so odkrili v članku, česar v njem sploh ni.

Svoja stališča in argumente zanje želim razložiti podrobneje. Ta vprašanja postajajo družbeno izredno pomembna, zato ne morejo mimo pedagoških delavcev. Seveda pa ne bom trčil časa s tistimi navedbami v nasprotnih razpravah, ki ilustrirajo le njihove avtorje, ne pa zadeve same. Gre namreč predvsem za zadevo!

V čem so danes razlike v odnosu do izobraževanja ob delu ter izobraževanja odraslih, v čem se stališča razhajajo?

ODNOS DO IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

V naših temeljnih družbenopolitičnih dokumentih (ustavi, resoluciji skupščine SFRJ o nadaljnjem razvoju vzgoje in izobraževanja na samoupravni podlagi, v resoluciji X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZKS ter v zakonih s področja vzgoje in izobraževanja) so jasno opredeljena naslednja družbeno stališča do izobraževanja odraslih:

— pravica do izobraževanja je pravica mladega in odraslega občana;

— izobraževanje odraslih je enakovredno in enakopravno del vzgojnoizobraževalnega sistema;

— praviloma so vse vzgojnoizobraževalne organizacije odprte tako mladim kot odraslim.

Ni treba posebej dokazovati, da so ta stališča v skladu z zahtevami sodobnega družbenega razvoja in predstavljajo napredno sodobno misel človeštva. Načelno ali praktično nasprotovanje tem stališčem, omejevanje pravic in možnosti odraslih do izobraževanja, zapiranje vzgojnoizobraževalnih organizacij odraslim, odklanjanje, da bi odrasli slušatelji ob določenih pogojih lahko uporabljali prostore, kabinete in učila šol kot družbenih ustanov — vse to bi pomenilo delati proti našim temeljnim družbenopolitičnim stališčem ter interesom delovnega človeka.

Verjetno se v teh pogledih, vsaj v krogu pedagoških delavcev, ne razhajamo — v načelih. Čedalje manj pa bo tudi tistih primerov, ko se v praksi od teh načel odklanjajo ali delajo v nasprotju z njimi. Pogostejša in nič manj ostra pa so razhajanja v odnosu do odraslih, ki se izobražujejo.

ODNOS DO ODRASLIH, KI SE IZOBRAŽUJEJO

Večina pedagoških delavcev, ki so se prostovoljno ali iz drugih razlogov posvetili vzgojnoizobraževalnemu delu z odraslimi, je pokazala smisel za delo z odraslimi, zreli ljudmi. S slušatelji večernih šol, dopisniki ali izrednimi študenti znajo vzpostaviti demokratične odnose, so z njimi tovariški, jih usmerjajo z mentorskim čutom. Nekateri pedagoški delavci pa so v tem prilagajanju za delo z odraslimi povsem odpovedali. Opustiti so morali delo z odraslimi, pa čeprav so uspešni pri vzgojnoizobraževalnem delu z mladino.

Velike so razlike med otrokom in mladostnikom ter odraslim, zrelim človekom. Različna je osebnostna struktura, drugačno je doživljanje, drugačen je celoten notranji svet odraslega v primerjavi z otrokom in mladostnikom. Na otroka in mladostnika gledamo s pedagoškimi očmi in ju vodimo po-

stopno k zrelosti in samostojnosti. Na odraslega gledamo in moramo gledati drugače. Marsičesa, kar lahko zahtevamo od otroka in mladostnika ter je tudi pedagoško utemeljeno, ne moremo zahtevati od zrelega človeka in tudi andragoško ni utemeljeno.

V odraslem gledamo delavca, samoupravljavca, nam enakopravnega in enakovrednega člana družbene skupnosti, pa naj se z njim srečamo na roditeljskem sestanku, na sestankih družbenopolitičnih organizacij, na skupščinskih zborih ali — v šoli za odrasle.

Podcenjevalno in vzvišeno ne moremo gledati niti na odrasle, ki obiskujejo v zrelih letih še osnovno ali poklicno šolo, saj sodijo največkrat med tiste, ki v mladosti niso imeli objektivnih možnosti za uspešno šolanje, ali pa sodijo v generacije, kjer je znašal osip v obvezni šoli še 40, 50 ali več odstotkov. Nimamo torej pravice, da bi z njimi ravnali kot z „manjvrednimi“ delavci in občani!

Načelno tudi ne moremo pristati na razlikovanje odraslih v nekaterih temeljnih človeških pravicah, ker je nekdo npr. učitelj, drugi pa slušatelj. To bi bil avtokratski odnos, značilen za razredno družbo. Zahtevo po družbeni enakosti je sprožila že meščanska revolucija. 197. člen slovenske ustave pa natančno določa, da so občani enaki v pravicah in dolžnostih ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, veroizpoved in tudi izobrazbo ali družbeni položaj.

Proti takemu protiučelovnemu razlikovanju in ravnanju z odraslimi, ki se izobražujejo, je bil v prvi vrsti naperjen moj članek. Se je danes sploh mogoče pri nas zavestno zavzemati za nasprotna stališča? Če je na šoli nek določen režim (npr. glede copat), mora veljati verjetno enako za vse odrasle v šolskih prostorih, tako za odrasle slušatelje kot za delavce, zaposlene v šoli.

PRILAGAJANJE POTREBAM PERMANENTNEGA IZOBRAŽEVANJA IN VZGOJE

Po zamisli o permanentnosti izobraževanja in vzgoje postaja izobraževanje človekov stalni spremljevalec vse življenja, vračanje v šolske klopi nekaj nujnega, naravnega in vsakdanjega. To pa zahteva prilagajanje vzgojnoizobraževalnih organizacij, nekoč namenjenih samo mladini, tudi novim potrebam in zahtevam izobraževanja odraslih. Odraslim moramo zagotoviti ustrezne zunanje pogoje, ozračje in odnose, v katerih se dobro počutijo. K temu težimo pri zagotavljanju pogojev za delo, sameupravljanje, kulturno dejavnost, pa tudi za izobraževanje. Težko bi zagovarjali ukrepe, ki bi jih odrasli doživljali kot neugodne, nenavadne in neprimerne, pa čeprav obiskujejo večerno šolo v istih prostorih kot mladina. Od odraslih npr. ne zahtevamo copat na nobenih sestankih, posvetovanjih, seminarjih, tečajih... Tega ne zahteva niti od mladih študentov nobena višja ali visoka šola — ne v imenu nekega višjega „reda“ ne zaradi „družbene samozaščite“. Preprosto ne: zato ker gre za odrasle, ki jim ne moremo postavljati enakih zahtev kot otrokom. Tega ne zahteva večji del srednjih šol, ki organizirajo izobraževanje ob delu, pa tudi mnoge osnovne šole ne, kjer gostujejo odrasli.

To torej za večino sploh ni problem, ni zadeva „družbene samozaščite“, temveč predvsem zadeva dobre volje. Nekaj se da urediti takoj (urediti dodatno nagrajevanje čistilk, položiti več predpražnikov itd.), nekatere zadeve bo treba urediti postopoma (npr. poskrbeti za pri-

merne in dovolj trpežne talne obloge).

Osnovna vprašanja so torej: enakost, demokratični odnosi, ustrezno okolje za odrasle. Nekaj nečloveškega je v vrstah čevljev z zadahom po potu pred učilnicami in celo v njih samih (preventiva proti krajji!), v domala bosih nogah posameznikov, ki so pozabili copate, pa so se morali kljub temu sezuti. Ne govorim o nanišljenih, ampak resničnih, dokumentarnih primerih! Ali lahko tako izjemno ravnanje z odraslimi opravičujemo s higieno, redom, samozasčito?

Nekaj na minulo vojno spominjajočega je npr. določilo v neki šolski pogodbi, da bodo postavili na cesto vse slušatelje večerne šole, če bi le eden izmed njih prižgal cigareto v šolskih prostorih. Kajenje bomo najbrž kmalu pregnali tudi z vseh javnih sestankov — torej ga ne bomo trpeli niti v učilnicah.

Če pa privoščimo učitelju kadilcu, da v odmoru v zbornici pokadi v miru svojo cigareto, če jo privoščimo delavcu v odmorih med delom, mar jo bomo prepovedali soobčanu, ki se poti v šolskih klopih? Seveda med odmorom in v za to določenem in opremljenem prostoru. Praksa kaže, da se da tudi to urediti z dobro voljo in medsebojnim dogovorom s slušatelji.

PRESKUS DEMOKRATIČNOSTI

Pri vzgojnoizobraževalnem delu z odraslimi smo v načelu enaki in enakopravni vsi ne glede na to, ali smo za katedrom ali v šolskih klopih. Kategorikoli ukrep, ki bi utegnil prizadeti osebnost odraslih in temeljne človeške pravice, mora prestat preskusno merilo: Kako bi ga sami doživeli na svoji koži? Kaj ni to merilo hkrati tudi preskus resnične demokratičnosti pri delu z odraslimi?

JOŽE VALENTINČIČ

30 let gostinskega srednjega šolstva v Ljubljani

Koraki, ki odmevajo

Številnim proslavam ob 30-letnici osvoboditve se je zadnji mesec preteklega leta pridružila tudi proslava 30-letnice srednjega gostinskega šolstva v Ljubljani, ki jo je številnim gostom zastopnikom družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti, organizacij združenega dela, zastopnikom gostinskih šol, učiteljem in sodelavcem pripravil kolektiv gostinskega šolskega centra v Ljubljani. Izbran kulturni spored, čudovita, strokovno pripravljena razstava, prisrčne besede, s katerimi je predsednica sveta gostinskega šolskega centra Slavica Navinškova pozdravila goste in predstavila najzaslužnejše delavce, ki so za svoje delo in zvestobo centru prejeli značko gostinskega šolskega centra, mnogim pa izrekla zahvalo in priznanje — vse to je pripomoglo k prazničnemu ozračju v slovesno okrašenih dvorani.

GOSTINSKI ŠOLSKI CENTER LJUBLJANA

S posebnim zanimanjem smo prisluhli uvodnim besedam direktorja gostinskega šolskega centra Danila Sbrizaja, ki je predstavil uspešnih 30 let gostinskega srednjega šolstva v Ljubljani. To šolstvo je začelo dobivati prve obrise šole po osvoboditvi. Zanj je namreč značilno, da ni prevzelo že obstoječe tradicionalne podobe, ampak je svoje organizacijske oblike nenehno prilagajalo spremembam naše družbenopolitične ureditve, šolskemu sistemu in potrebam razvijajočega se gostinstva in turizma.

Ob tem je Danilo Sbrizaj opozoril na tri pomembne mejnike, ki so pomenili za razvoj gostinskega šolstva v Ljubljani zelo veliko. — Leta 1952: hotel Bellevue in bife Jadran sta postala šolski delavnici tedanje gostinske šole; šola je dobila osnovo za praktični pouk in razne druge oblike strokovnega izobraževanja ter pomembno materialno bazo. Decembra leta 1958: ustanovljen je bil gostinski šolski center — vanj so bile združene vse tedanje šole za izobraževanje kadrov za gostinstvo, šolske delavnice in internat.

Tretja pomembna sprememba: uprava centra in prostori za teoretični pouk so se preselili v novo, leta 1962 zgrajeno šolsko poslopje sedanjega centra, prejš-

nje prostore pa so preuredili v znano restavracijo Urška.

Zakon o srednjem šolstvu SR Slovenije leta 1967 je prinesel nove spremembe: ustanovljena je bila gostinska šola kot poklicna gostinska šola za dva poklica širokega profila: kuhar in natak. V skladu z novim zakonom so se izoblikovali profili, predmetniki in učni načrti za ta dva poklica. Izdelani so bili tudi predmetniki in učni načrti za poklice ozkih profilov v gostinstvu, vendar pa dela sedaj v ta namen le oddelk za kuharske pomočnice v dekliskem vzgajališču v Višnji gori.

Značko gostinskega šolskega centra so prejeli:

MILAN DETELA, profesor ekonomskih predmetov in predstojnik hotelske šole; PEPIKA LEVSTEK, predmetna učiteljica kuharstva, BRANKO NOVAK, profesor ekonomskih predmetov, MIRKO KORINŠEK, strokovni učitelj in nekdanji upravnik šolske delavnice — restavracije Urška; JOŽE TOPLAK, upravnik šolske delavnice Bellevue in DANILO SBRIZAJ, direktor gostinskega šolskega centra. Zahvalo in priznanje so izrekli tudi dolgoletnim honorarnim sodelavcem: prof. VALTERJU BRAZU, prof. MIRKU HROVATU, inž. arhitektu ZVONKU SAGADINU, znanemu strokovnjaku za knjigovodstvo FRANCU SRAKARJU, dipl. pravniku MATIJI ŠEGA, strokovnemu učitelju IVANU DULMINU, prizadevni delavki SLAVKI MERCINA, svetovalcu za praktični pouk FRANCU PALIRJU, vestni delavki FRANČIŠKI PAVLOVIČ, svetovalcu za praktični pouk JELU PERŠINU in dolgoletni sodelavki PEPCI PETERNE-LJEVI.

V vseh teh letih pa se še ni posrečilo na podlagi že sprejetih profilov organizirati novih oblik šolanja za poklic gostinski tehnik in receptor. Pričakujejo, da bo to vprašanje rešila reforma usmerjenega izobraževanja, za katero je gostinski šolski center kadrovsko in materialno povsem pripravljen: pri tem centru naj bi bile ustanovljene tudi ustrezne višje šole. „Tridesetletnica srednjega gostinskega šolstva v Ljubljani naj bi pomenila torej tudi začetek priprav na prehod nekaterih srednjih šol v tem centru v višje šole v skladu z našimi sodobnimi družbenimi hotenji in potrebami,“ je poudaril Danilo Sbrizaj.

»Copate prinesite obvezno s seboj!«

Čudim se, kako ste mogli objaviti tako destruktivno notico, kot je J. Valentiničeva mnenje z gornjim naslovom.

Če drugače ne, je to enostranski pogled na prizadevanja šol, da bi se učenci v njih udobno počutili, da bi ne sedeli v šoli ves dopoldan obuti v čevlje, ampak da bi v skladu z načeli higiene prebili v obuvalu, ki je namenjeno bivanju v sobah.

Očitno se tovariš J. Valentinič ne zaveda, da imajo večerne šole za odrasle pouk v prostorih, kjer čez dan živijo otroci, in da je zato treba navade in hišni red, ki velja zanje, uveljaviti tudi za druge uporabnike teh prostorov, ne pa morda narobe. Če se je danes potegnil za to, da bi odrasli bivali v šoli v čevljih, se bo prihodnjic potegoval za to, da bi jim bilo dovoljeno kaditi v šolskih prostorih. Vse bojda pod krinko „načel andragogike“.

Očitno mu ni znano, da pri-

poročajo vsem delavcem, ki delajo večinoma stoje, naj uporabljajo posebno obutev in naj ne bodo ves delovni čas obuti v čevlje. Prav gotovo ne ve, da se tudi večina učiteljev preobuje v šoli, da torej ne uporablja iste obutve za na cesto in v razred.

Če bi to vedel, bi si gotovo prizadeval, vse prepričati, da je prav, če se tudi odrasli preobujejo v copate, kadar pač pridejo v večerno šolo. Doslej ni nihče od udeležencev ugovarjal tej zahtevi, bojim pa se, da bodo v prihodnje, zlasti, ker nekateri krajevni časopisi ponatiskujejo ta članek kot posebno zanimiv.

Pa še drugo misel dobi bralec tega članka: v večerni šoli naj bo se vedno čutili, da vsi „učenci“ niso med seboj enaki: ta je prišel zjutraj s hribov, drugi je delovodja, ki zbuja v svojem krogu vse spoštovanje... Mar ni vseeno, kaj je kdo, mar niso v šoli take razlike odveč?

D. MODIC

BOGATE OBRESTI ZA SKRIB

V 17 letih svojega obstoja je gostinski šolski center močno razširil svojo materialno bazo, večinoma s svojimi sredstvi iz dopolnilne dejavnosti. Zgledna skrb za vzgojo strokovnih kadrov se mu je bogato obrestovala. Danes so učitelji oziroma strokovnih predmetov in upravniki šolskih delavnic samo nekdanji učenci raznih vrst gostinskih šol v Ljubljani.

Zazivelo je samoupravljanje v teh šolah, samoupravljanje delavcev (med 140 delavci je 44 prosvetnih delavcev, ki z 11 honorarnimi učitelji poučujejo v šolah in tečajih centra) in samoupravljanje učencev.

Veliko skrb posvečajo strokovnemu in idejnopolitičnemu izobraževanju ter izpopolnjevanju učiteljev vseh predmetov in drugih delavcev v centru. Učitelji in strokovni delavci centra so obiskovali razne tečaje, simpozije, seminarje, demonstracije, degustacije ter razstave doma in v tujini. Učenci in učitelji ter drugi strokovni delavci so uspešno nastopali na raznih strokovnih tekmovanjih ter razstavah doma in v tujini. Za to je

prejel gostinski šolski center veliko najvišjih priznanj: več kot 60 zlatih medalj za kulinarčne izdelke, pogrinjke in tekmovalna barmanov, ter več srebrnih in bronastih medalj. Najvišje priznanje — zlatega kuharja so jim podelili na mednarodnem tekmovanju ekip mladih kuharjev v Celovcu ob velesejmu Gast 71.

Omenimo naj se veliko zavzetost nekaterih učiteljev centra za pisanje in sestavljanje skript ter drugih strokovnih pripomočkov in pri pisanju učbenikov za potrebe šol v centru. Oč leta 1950 pa do sedaj je napisalo 27 avtorjev 46 strokovnih priložnikov in skript. Na podlagi razpisa zavoda SR Slovenije za šolstvo sta v zadnjem času izšla dva učbenika, katerih avtorja sta učitelja gostinskega šolskega centra iz Ljubljane.

Uspehe, dosežene po tej poti, bi lahko primerjali s koraki, ki odmevajo po širšem slovenskem prostoru in se povezujejo v verigo uspešnih 30 let. Poudarjeno pa je bilo, da gostinsko šolstvo v Ljubljani ne bi doseglo takih uspehov, če jim pri tem ne bi pomagali tudi drugi, predvsem širše in ožje družbenopolitične skupnosti ter samoupravne interesne skupnosti. V vseh letih so tovrstnemu šolstvu veliko pomagali gostinsko gospodarstvo in turistične dejavnosti. Gostinsko šolstvo v Ljubljani je zgled za to, da je uspešno delo na področju strokovnega izobraževanja možno le z neposrednimi najožjimi stiki med šolami in organizacijami združenega dela, za katere šola izobražuje delavce in katerih delavce strokovno nadalje usposablja in izpopolnjuje.

Ali če na kratko povzamemo: Kadar uspešno sodelujejo šola in organizacije združenega dela, so dosežki na dlani. Tako sodelovanje je porok za dobro teoretično in praktično izobraževanje strokovne delavce.

MARJANA KUNEJ

Kultura

Redko doživetje

VELIKI PČELAR avtorja Dobrice Eriča je lutkovna igra, s katero se je pred nedavnim predstavilo POZORIŠTE MLADIH iz Novega Sada. Namesto stereotipnih programov — letakov, natisnjenih v črno-beli tehniki, je pred nami vetrnica živih barv, na kateri so vsi osnovni podatki o igrici. Vetrnica govori o igri. Otroški svet igre je edini pravi svet. Svet je otroški, ker traja na način igre. Kadar v ta svet posegamo z odraslimi simboli, aluzijami in vnašamo vanj našo vednost in spoznanja, moramo to „odraslo veličino“ pomanjšati do preproščine. Ena izmed metod pomanjševanja in približevanja je metoda humorja in satire, ki sta sicer zelo redka gosta slovenskih lutkovnih odrov. V otroško dušo vstopiš najlaže skozi sprednja vrata — kot kralj. Kralji, ki se v pravljicah prelevijo v pastirje, ter proniknejo v šege in navade ljudstva, da bi laže odločali o njegovih usodi, kadar spet sedejo na pozlačene prestole, so figure, vredne dvornih norčkov.

„Veliki čebelar“ je igrica, ki je posegla v naš kulturni prostor na svež, drzen način. Literarna podloga besedila je zasnovana na osnovnih gibalnih, ki že od nekdaj obvladujejo svet — na moči, oblasti in vseh različicah, ki jih ženo polipske roke suženjske raje ob vznosju te moči. Otrok je pahnjena pred silo, ki obvladujejo pravljčni svet, in aludije na resničnega še ne dojema v celoti. Tembolj pa se vtisne v spomin odraslemu gledalcu, ki pozna socio-loška gibanja, od katerih je eno tudi zaslepilo zgodovino s „človekom ene dimenzije — One Dimension Man“. V tej otroški igri nastopa kralj kot nosilec nasilne, samopašne ideje, človek, ki rešuje vse probleme na en, edino zveličaven, do groteske iztanjjen, v svoje živo nasprotje vodeč način. Svoje podanike in ožje sodelavce drži zivo v pokorščini, kasneje pa se mu vsa zgradba in temelji izsprva, v svoji naravni dobrodušnosti zaide v vode beavosti; postane sam svoj ljubki grobarček.

Vse kraljestvo dela samo zato, da bi kopicilo med, sistemi sodstva, zdravstva, šolstva, morale so prilagojeni temu enodimenzionalnemu hotenju. Največji zločinec v deželi je tisti, ki ubije čebelo. Kralj kopicil le med in samo med. Prestopnik mora vsako kazen plačati z medom.

VELIKI ČEBELAR v svoji sklerozi in samoizničevanju doživlja rob; prek katerega se nujno prekuca v nepopravljivo smešnost. S tem pa uniči tudi kraljestvo (beri delovno ljudstvo) Čebelje dežele. Ko mu pošlje kraljica satovje za med, se farsa obrne, saj iz vsake celice v satovnici prileze po en vojak. Antimilitarizem, medenost, se sprevrže v svoje nasprotje — militarizem.

Kralj, ki plava v sodu medu, se v njem utopi. Grajski norec se reši na pipo z epilomom: „Zdaj se ve, kdo je kralj in kdo norec!“ Stičišče razumnega je patološko, stičišče patološkega pa razumno!? Svet (kraljev) je igra z medom.

Scenograf Miodrag Tabački je rekvizite in okolje priredil tako, da je farsa včerajšnja in današnja hkrati, paleta barv pa živo zareže v zavest. Pršečo, humorno zvonečo in gibko taktno struno je pokazal Jovan Adamov, ki je avtor glasbe. VELIKI ČEBELAR je bila velika predstava za majhne, najmlajše; kraljevski večer.

IVAN CIMERMAN

Film Spominjam se

Cesa se spominjamo v tem filmu? Fellini v podobi lastnega spominjanja odkrije svet tako neposredno, kakor ga je dojemal v dobi svojega otroštva in adolescence. Odlika tega dojetja je slikovitost, s katero doraščajoči človek bolj vidi kot pa razume svet. To je spomin na odprto doživljanje, ki ga ne omejuje noben predodek odraslih. Svet je prikazan tako, kot ga vidi otrok, v ničemer se ne razlikuje od sveta otroštva.

V otroških očeh je svet najpomembnejši, to je celota, ki je ni mogoče primerjati z ničemer. Noben nazor ne razvršča doživljanje, vse je v spominu enakovredno. Ali gledamo Italijo tridesetih let? Ne, to je samo čudovita slika otroškosti, ki se vedno izraža v človeški družbi, toda vsakokrat drugače. Film nas poučuje, da je svet splet otroških iluzij, in s toplino prikazuje, kako mineva doraščanje sveta. Vse človeško je vredno toplega humorja, včasih tudi grenkega, z lahkoto si odpuščamo otroške neumnosti svoje odraslosti.

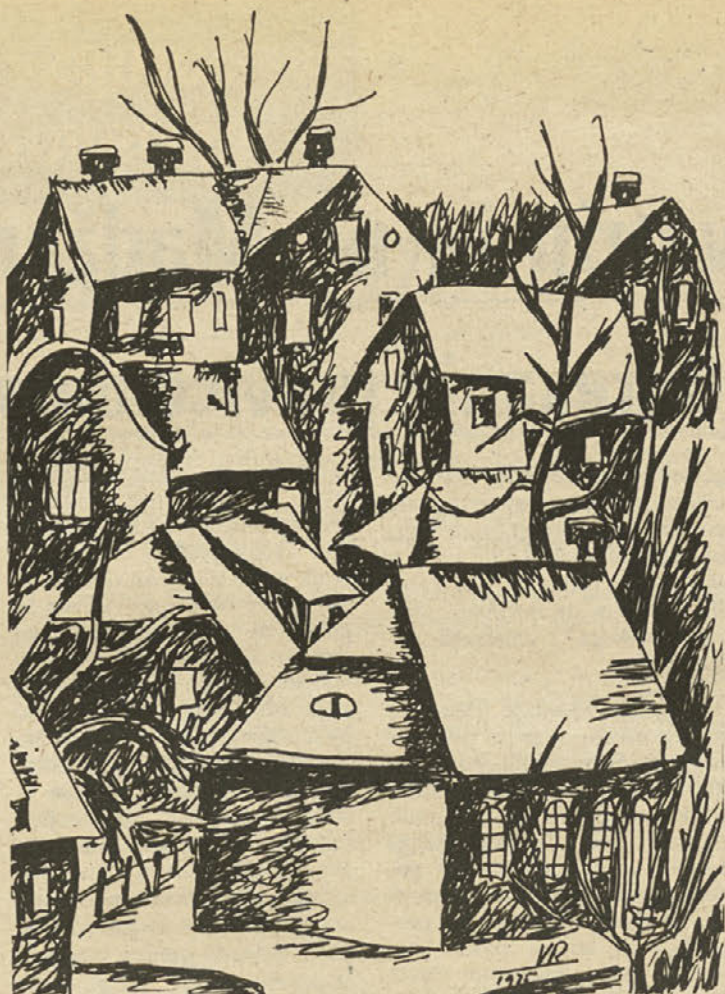
„Spominjam se“ to so sanje, iz katerih razberemo resnico. Otroštvo zaživi v spominu, njegova slikovitost pa ne izhaja več iz teženj in želja mladostnika, ampak iz volje, da ga spoznamo. Slika pred nami je vizija, ki je ne ogreva konkretni svet. Nosimo jo v sebi zato, da se zavemo njenih pobud in posledic. Otroške instinkte pregledamo z odprto starčevsko modrostjo. Zato otroštvo sploh ne mine in živi v nas kot neprizadeto dojetje. Skozi otroštvo šele doživljamo svet bolj resnično, vse stvari v življenju so enakovredne. „Otroštvo“ je sanjska stvarnost, od katere smo toliko odmaknjeni, da se lahko ob spominu nanjo le nasmejemo.

Film je torej izziv, da dojamemo svet drugače. „Spominjam se“ nas izziva, da se spomnimo nekega dojetja sveta, v katerem bi znali biti človeško neposredni in otroško zaupljivi. Iluzija je pravzaprav naša odraslost. Ali ni to pravzaprav namen vsake umetnosti? Polni smo predsodkov, zato tudi sveta ne moremo doživeti polno in široko.

SAMO SIMČIČ

Svojevrsna razstava

Ob odprtju dadaistične razstave Antona Hermana v galeriji velenjske knjižnice smo bili kar malce presenečeni. Mladi kipar iz Šoštanja, ki je šele dokončal akademski študij v Ljubljani, se je tókrat predstavil s svojevrstnimi objekti najprej v domačem okolju pred domačim občinstvom. Avtor je bil pred težko nalogo: obšinstvu, vajenemu običajnih, bolj ali manj realistično zasnovanih razstav, je odgovarjal na vprašanja. Napak je bilo le to, da ni nihče osvetlil ali obrazložil pojma dadaizem v likovni umetnosti, smeri, ki

Prvi sneg v kotičku stare Idrije, Rezika Vršec

zanika vse običajno in, če hočemo, tudi sistematično, na akademiji pridobljeno znanje.

Kaj je s svojimi čevljarjskimi kopiti kot objekti, ki jih je razpostavil deloma kar po podu galerije, želel povedati Herman, je jasno. Hotel je prikazati popolno umetniško sproščenost, ki je značilna za tako imenovano dadaistično smer. Hkrati je želel opozoriti — tako je razvidno iz posameznih naslovov — na duševne stiske današnjega stehiniranega in napol avtomatiziranega človeka, ki se v naglici življenja odziva le še na presenetljive in nenavadne dogodke. To pa je tudi vse, kar je Herman izpovedal s svojimi kopiti kot objekti, ki jih je bolj ali manj aranžersko domiselno razporedil po galeriji.

Kot zanimiv razstavljeni eksponat pa je vredno posebej zabeležiti Hermanov poskus vkomponirati likovne elemente na maketi Titovega trga v Velenju. Na prostranem trgu si je zamislil kompozicijo petih črk, ki simbolizirajo referendumsko geslo NAS DA. Prostrani Titov trg bi s kompozicijo črk, zasnovanih v različnih položajih, izdelanih iz poliestra, postal še bolj razgiban. Res pa je, da takšna likovna poživitev Titovega trga v Velenju na ploščadi pred domom kulture ni nemogoča. Mlademu umetniku želimo, da bi jo lahko uresničil.

V. KOJC

Literarni večer v Velenju

Razveseljivo je, da so se v Velenju že dobro uveljavili tako imenovani petkovi kulturni večeri, ki jih organizira tamkajšnja kulturna skupnost v prostorih knjižnice.

Pred nedavnim so Velenjčani na takšnem kulturnem ali literarnem večeru srečali in spoznali pesnico Nežo Maurer iz Ljubljane. Le-ta je številnemu avditoriju izredno občuteno brala svoje pesmi in tudi krajše besedilo v prozi. Nato je odgovarjala na vprašanja gimnazijcev in drugih, ob tem pa povedala marsikaj zanimivega o nastanku svojih pesmi.

Nato so v galeriji knjižnice odprli še likovno razstavo mladega akademskega kiparja Antona Hermana iz Šoštanja.

V. KOJC

Misli

SREČNEJŠI

Tisti, ki daje, je srečnejši kot tisti, ki sprejema.

NEPOKVARJENI

Nekateri so po naravi preveč dobri, da bi jih pohvala in slava pokvarili.
Ralph Waldo Emerson

SOVRAŽNIK

Med vsemi sovražniki je najnevarnejši tisti, s katerim si prijatelj.
Alphonse Karr

VERJETNOST

Verjetnost je kot lepo dekle. Vsi računajo nanjo, toda le eden jo poroči in še ta ji ne verjame.
Igor Pleško

UMOR

Umor je oblika ekstremne graje.
George Bernard Shaw

NE SMEJ SE

Ne smej se otrokovi žalosti. Vse bolečine so enake.
Charles Van Lerberghe

KREPOST

Krepost ni dar narave. Človek jo mora nenehno skrbno negovati.

LJUBEZEN

Ljubezen ugaja ljudem bolj kot zakan. Vzrok je enak kot pri romanih: bolj zabavni so kot zgodovina.
Casanova

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Enakovredno

Enakovrednost moškega in ženske, ki jo razglašajo moderni socialni nazori, je dosežena na mnogih področjih. Se najmanj je bilo za to storjenega na področju umetnosti. Kar nekam težko priznamo, da so umetniška dela žensk prav toliko vredna kot dela njihovih moških vrstnikov. Znani so očitki, da so ženske preveč naturalistične in praktične. Življenje jih toliko zaposli z vsakdanjimi dolžnostmi, da iz tega le težko najdejo izhod. Po drugi strani pa zlahka pritrjujemo, da so interesi moških usmerjeni k splošnim koristim in doseganju globljih smotrov.

Prijetno smo presenečeni, kadar zagledamo pretehtano kompozicijo, ki jo je ustvarila ženska roka. Se bolj veseli pa smo spoznanja, da se odlikuje umetnica tudi po svojih lastnostih kot človek in osebnost. Italijanska slikarka Alda Boscaro pripada mlajši generaciji. S sodelovanjem na skupinskih razstavah pa tudi s samostojnimi razstavami je opozorila nase predvsem občinstvo sosednje Benečije.

Pod drobnogledom fine grafične občutljivosti in že kar epskega zanosa nekdanjih freskantov beneške šole obravnava sebe kot žensko, včeraj še mlado dekle, danes pa kot zrelo ženo. V svoje kompozicije vpleta zanimivosti, ki so na steni ateljeja: tovarniške dimnike, dele tovam, dele sobe, mestne vedute. Vsak človeški lik, ki ga postvari, vkomponira v simbolno označeno okolje. Pripoveduje o sebi kot ženski, večni dvojnosti žene in matere, ponazarja izpoved zaljubljenega ženske, zamišljene matere in otopele, skrušene starke. Osrednji motiv njenega slikarstva je ženska figura.

Sledimo ji: Včeraj je še obiskovala akademijo v Benetkah. Dolge ure je preživljala na Giardinah — vrtovih, kjer so bila razstavljena dela svetovnega slikarstva. Za upodabljanje je iskala motive v beneškem predgorju. Nato jo vidimo, kako stopa s skicirko pod roko prek beneških mostičev. Kljub neizmerni poplavi nastikanega si želi nekaj povedati.

Danes ustvarja dela, s katerimi zelo jasno izraža socialno in moralno zavest. S svojo osebnostjo klenega značaja se približuje stališčem, ki obetajo lepšo socialno in moralno prihodnost.

Alda Boscaro „... PRAZNE BESEDE“, 1974 (olje).

V prvem planu naše slike je podoba matere z otrokom. Sklanja se nad njim. Zamišljena je. Njeno čustvo se razpenja v trikotnik mati-otrok-mož. Ob otroku se ji zazdi mož le možki, samo možki med drugimi. Otroka bo sama vzgojila in ukrojila, na moža pa se ne more zanesti. Rojen je za to, da prinaša nemir ženski, ki je trdnejša in kot mati zelo vezana.

Slikarka spretno razreši zapletenost trikota. Mater obme z golimi prsmi vstran, oblečeni del pa pokaže svetu. Pogled ženske se obrača v zunanji svet, v svetlobo, še vedno pa išče ravnotežje z možem. Toda zadaj so še drugi plani. Zato ni čudno, da slikarka imenuje sliko Prazne besede. Obljube moških so torej prazne besede. Podoba žene na sliki kaže lepo dekle, mater, ki razumno sprejema svoje naravno poslanstvo — otroka. Usmerja se tudi k družbi, ki ji bo otroka pomagala vzrediti in vzgojiti, ga izobraziti, dvigniti na raven človeka. Ob tem se prebujajo ključajoča misel: Ali bo otrok res trdna vez med materjo in očetom, ki bo porok prijateljstva in zvestobe?

Alda Boscaro smiselno vključuje svoje figure v prostor. Ozivlja ga še s smiselnimi zaporedji ne le formalne, ampak tudi vsebinske perspektive.

Dela pričajo, da je slikarka dobra pedagoginja, ki se zaveda, da predstavlja umetniško delo most med avtorjem in gledalcem. Ve, da se mora izogibati nerazumljivosti strokovne govornice in rutine. Tudi človekovim stvaritvam daje dimenzije razumljivega sporočila, kot nam jih dajejo dogajanja v naravi.

Številna dela, ki obravnavajo motiviko življenja ženske, se nam zazdijo včasih le kot asociacije, drugič so osredotočene na realistično bistvo prikaza, včasih prevlada na njih slikarčin dekorativni čut, vsa pa pričajo o smiselni in smotrni gradnji.

Ne sprašujemo se več, ali smemo dela ustvarjalk razstaviti poleg del njihovih kolegov. V plemenitih sadovih dela umetnice spoznavamo tehtnost njene odločitve: ustvarja svojo kroniko, kroniko življenja mnogih žena. To dragocenost želi ohraniti in jo osvetliti tudi drugim.

IGOR PLEŠKO

Po svetu

Slovenska šola v Avstriji in na Madžarskem

Tržaškega posvetovanja o slovenskem šolstvu v Italiji, ki smo o njem poročali v 19. številki, sta se udeležila tudi strokovnjaka za slovensko šolo v Avstriji in na Madžarskem. Ob njihovi prispevkih o slovenski manjšinski šoli na Koroskem in v Porabju smo lahko primerjali slovensko šolstvo, kakršno imajo v Italiji, s šolstvom v Avstriji in na Madžarskem; taka primerjava je spodbudna prav tako za tista slovenska zamejska območja, ki z veliko težavo uresničujejo zamisel o šoli s slovenskim učnim jezikom, kot za ona, ki jih večinski narod ne ovira pri tej, za narodno ohranitev, temeljni nalogi. S pričujočima referatoma je tržaško posvetovanje preraslo iz razpravljanja o slovenskem šolstvu v Italiji v razpravljanje o slovenskem manjšinskem šolstvu nasploh.

O razvoju in problemih slovenskega osnovnega šolstva na Koroskem je govoril dr. Avgustin Malle. Poudaril je, da o pravem slovenskem šolstvu na Koroskem sploh ne moremo govoriti, ker ga nikoli ni bilo. Pred letom 1869 je bilo več tipov osnovnih šol za Slovence, vse pa so vzgajale tako, da učenci ob koncu niso znali nobenega od obeh deželnih jezikov. Šolska oblast si je močno prizadevala, da bi preprečila ustanovitev enega samega tipa slovenske osnovne šole. Po letu 1869 ko

so posvetne oblasti prevzele nadzor nad osnovnim šolstvom, so na Koroskem ukinili skromne zametke slovenskih šol in uvedli namesto njih „utrakvistične“ šole. V teh so se učili otroci slovenščine le v prvih treh razredih, nato je materinščino zamenjala nemščina. Dr. Malle ugotavlja, da je bil edini namen teh šol germanizirati slovenske otroke, slovenščina pa je bila izrabljena za hitrejšo germanizacijo. Slovenski poslanci v dunajskem parlamentu so se brezuspešno borili proti temu tipu šole: oblasti so

Odrekanje pravice do obstanka

ga utemeljevale pod pretvezo civilizacijskih in gospodarskih potreb. Zagovorniki utrakvizma so celo trdili, da bi bil pouk v slovenščini nemogoč, ker koroski Slovenci ne razumejo „novoslovenskega“ knjižnega jezika.

Položaj slovenske manjšine na Koroskem se je po prvi svetovni vojni in izgubljenem plebiscitu še zaostрил. Slovensko šolsko društvo je poskušalo obnoviti vsaj del slovenskega šolstva, dopuščajoč poleg posebnih manjšinskih še utrakvistične šole. Pogajanja so propadla zato, ker so Slovenci zahtevali svojo nadzorno oblast nad manjšinskimi šolami. Zgodilo pa se je še hujše: razvijajoči se nacizem je začel ogrožati celo utrakvistične šole. Korosko nacistično društvo je s finančnim pritiskom potujčevalo slovenske otroke. Občine, ki so sprejele njegovo denarno pomoč za izgradnjo ali obnovo šolskih poslopij, so se morale obvezati, da bo šola organizirana izključno nemško. Tako je nacizem zgradil veliko šol v popolnoma slovenskih krajih. S tem, ko je vkorakal Hitler, je bila slovenska beseda dokončno pregnana iz šole. Ukinjena je bila celo utrakvistična šola.

ZGODOVINA NI PRIZANAŠALA

Oboroženi protifašistični boj koroskih Slovencev je bil leta 1945 poplačan z uspehom: sprejet je bil zakon o splošni dvojezični osnovni šoli. Ta šola je bila sicer bolj naklonjena slo-

venščini kot prejšnja utrakvistična, razmerje med slovenščino in nemščino pa še zdaleč ni bilo enakopravno. Slovenski pouk je bil le v prvih treh razredih, in že od prvega razreda so poučevali nemščino najmanj šest ur na teden, od četrtega razreda naprej pa je bil učni jezik nemščina; slovenščino so poučevali le po tri ure tedensko. Nemščina je torej še vedno prevladovala. Nova šola se je odlikovala po tem, da ni zahtevala narodnostne opredelitve, s čimer je izključevala narodnostni boj v šoli in pritisk na slovenske starše. Prav ta lastnost bi lahko prinesla prelom v germanizacijsko prakso, žal pa zgodovina Slovencev zopet ni prizanašala. Res so se v začetku strinjali z novo ureditvijo vsi tedanji politični dejavniki, ker so se zavedali, da bo prav nova šola rabila kot močan argument pri pogajanju z vesilami za ohranitev predvojnih meja. Že leta 1946 pa so začeli nekdanji nacisti ovirati dvojezično šolo z najrazličnejšimi oblikami pritiska (organizacija stavk, zbiranje podpisov itd.) in z utemeljitvijo, da pomeni tak pouk slovenščino dvojezičnega ozemlja. Posledica vse pogostejših nacističnih napadov so bili poskusi oblasti, da bi spremenila zakon o dvojezični šoli, leta 1958, neposredno po velikih stankah proti obvezni dvojezičnosti, pa ga je s protustavnim odlokom ukinila. Od takrat imajo na Koroskem tri vrste osnovnih šol: nemško, dvojezično in utrakvistično. Nemško šolo obiskuje večina otrok, k dvojezični se je treba posebej prijavit (nacionalistične sile pa z gospodarskim in političnim pritiskom

na starše skrbijo za to, da se prijavi čim manj otrok). Utrakvistična šola je namenjena tistim otrokom, ki so jih starši sicer odjavili od dvojezičnega pouka, a niso sposobni slediti pouku v nemščini. V tej šoli se sme uporabljati slovenščina le ustno, pisana slovenska beseda je strogo prepovedana, namesto knjižnega jezika pa se uporablja narečje; ta izhod je ševeliko bolj krut kot nekdanja utrakvistična šolska ureditev.

Še istega leta (1958) je bil sprejet tako imenovani manjšinski zakon, ki je potrdil odstranitev slovenščine kot jezika; obveznega v šoli, in sprejel vse postavke Heimatdiensta:

- *dvom, da slovenska manjšina sploh obstaja;*
- *trditev, da ozemlje njene bivanja in jezika ni znano,*
- *zahtevo, da je treba izvesti ugotavljanje manjšine na njenem naseljenem prostoru kot pogoj za uresničevanje avstrijske državne pogodbe,*
- *pravilo, da se ni nihče dolžan učiti slovenščine.*
- *pravilo, da mora biti pouk za vse učence zgolj nemški, izjema so tisti, ki jih starši prijavijo k slovenščini kot neobveznemu pouku.*

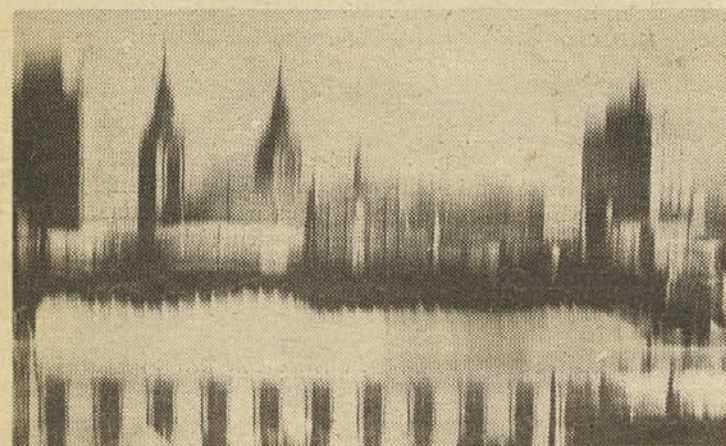
Dr. Malle poudarja, da so koroski Slovenci vse do danes odločno protestirali proti takšni ureditvi in zahtevali ponovno uveljavitev zakona iz leta 1945. Toda vsi protesti so bili zaman, vse zahteve so ostale neizpolnjene. Še več: avstrijske oblasti pripravljajo skorajšnjo reformo, ki bo ukinila vse manjše osnovne šole; tako bo ukinjena tudi večina tistih šol, kjer se razmeroma precej otrok prijavi k slovenščini. Da ne gre za zgolj

naključno odpravo dvojezičnih šol, dokazuje primer šole v Št. Primožu v Podjunu, ki jo bodo ukinili, čeprav ustreza vsem zakonskim zahtevam. V takih nedemokratskih razmerah bo reforma spet zmanjšala število učencev, prijavljenih k slovenskemu pouku.

V vrtcih je položaj slovenščine še slabši kot v osnovni šoli. Vrtarice včasih sicer znajo slovensko, nihče pa znanja slovenščine od njih ne pričakuje ali celo zahteva. Tudi v posebnih šolah ni slovenščine.

Edina šola, namenjena neposredno manjšini, je slovenska gimnazija v Celovcu. Znano je, da so slovenske stranke predlagale ustanovitev dvojezične gimnazije (humanistične predmete naj bi poučevali v slovenščini, realne v nemščini); ministrstvo pa je izdalo odločbo, naj bo slovenščina edini učni jezik. Dr. Malle trdi, da se je to zgodilo z namenom, da bi bil pritok na gimnazijo čim manjši. V tem primeru pa se je avstrijska oblast izjemoma ustela: sedaj je v gimnaziji 500 dijakov in se je že močno zakoreninila med koroskimi Slovenci.

Referent sklepa, da je na Koroskem nujno potrebna temeljita reforma manjšinskega šolstva; v razmerah, v kakršnih je sedaj, ni sposobno ohranjati manjšine. Statistično prikazuje nenehno zmanjšanje otrok, prijavljenih k slovenščini, in opozarja na katastrofo, če se ne bodo razmere kmalu izboljšale. Pot do izboljšanja pa ni jasna: sedaj odločajo o slovenski manjšini na Koroskem nemške nacionalistične sile – in njihova moč se ponovno krepi.

(Foto: R.Ranfl)

Kitajski vzgojni sistem novega tipa

V novi Kitajski se v mestih in na podeželju pojavljajo in razvijajo šole, v katerih temelji vzgoja na prepletanju teorije in prakse. Učilnice tega tipa se imenujejo v mestih poljedelna – polteoretična šola, na podeželju pa imenujejo takšno ustanovo polpoljedelna – polteoretična šola. Učenci teh šol prebijajo polovico učnega časa v razredih, drugo polovico pa v delavnicah in na poljih. To velja za vse stopnje in stroke šolanja.

Dosledna povezava teorije in prakse imata veliko prednosti. Učenci in učenke si pridobijo sistemsko znanje o kulturi, znanosti in tehniki, hkrati pa se izučijo praktičnega dela; tako se nauče poleg fizičnega dela uporabljati tudi kulturo in tehniko proizvodnje.

Kitajska bo imela kmalu milijardo prebivalcev. Vzgojno delo mora rabiti delovnemu ljudstvu, ki sestoji povečini iz delavcev in malih kmetov. Radi bi dosegli, da bi se otroci dovolj usposobili za pridobitno delo. Velikanske vsote denarja so bile vložene, da bi ustanovili višje, srednje in osnovne celodnevne šole, pri katerih naj bi vsaka stopnja usposobila absolventa za posebno kategorijo dela. Stvarni načrt je pritegnil čedalje več učencev in učenek. Ker pa gre za več kot sto milijonov šolarjev, so se pojavili še dodatni problemi. Vsaka šola je morala postati strokovna šola. Le tako bodo lahko kos gospodarskemu razvoju. Uvedba in razvoj polteoretičnih – polpraktičnih šol sta v celoti ustrezala potrebi.

Učenci takšnih šol bogate svojo delo še med učenjem s strokovnim delom. Ker delajo

tudi v proizvodnji, lahko vsi otroci nadaljujejo šolanje in se hkrati vzdržujejo. S tem razbremenijo starše in se pripravljajo na samostojno življenje. Država vrača s šolsko proizvodnjo vlaganja družbe. Strokovni pouk in strokovna praksa v osnovnih, srednjih in visokih šolah sta strnjena, učenci si pridobijo temeljito teoretično in praktično izobrazbo. Absolventi vsake stopnje so takoj sposobni prevzeti svoji izobrazbi in usposobljenosti ustrezno delovno mesto.

Smoter nove kitajske vzgoje je, razviti gojence npravstveno, razumsko in fizično, da bodo za delovna mesta usposobljeni, hkrati pa družbeno osveščeni in celostne osebnosti. V tem vidi kitajska pedagogika bistveno razliko med gojenci socialističnega in kapitalističnega družbenega reda. Marsikdo se bo vprašal, kako delovne absolvente različnih stopenj družbeno osvestijo in kako jih kultivirajo. Strokovne polteoretične in polpraktične šole ta smoter zelo podpirajo. V takšnih šolah se razvijeta med učitelji in učenci sodelovanje in samoupravljanje. Zato kažejo absolventi vsake stopnje izreden smisel za proizvodnjo in znanstveno izpopolnitev tehnologije ter organizacijo dela.

Nekateri imajo proti tovrstnim šolam pomislek, čes da takšna delitev vzgojnih prijemov zmanjšuje vzgojne rezultate. Dosežki tristopenjskih šol novega tipa povsem zavračajo ta ugovor.

Teorija in praksa sta v novih kitajskih šolah najtesneje, logično in uspešno povezani.

Pouk opušča sleherno nepotrebno snov, ki ni neposredno povezana s strokovno, poklicno usposobitvijo. Tako učenci vsake stopnje preskušajo vsako teorijo v delavnicah, na polju in v raziskovalnih laboratorijih. Vse to delo pa je vključeno v šolsko proizvodnjo, ki predstavlja del splošnega gospodarskega in znanstvenega načrta; je vir blagovnega prometa v civilizaciji in kulturi. Poudarek je na razumnem obvladovanju proizvodnega procesa, ne pa na suhoparnem učenju teorij na pamet.

Teorija in praksa vseh treh kvalifikacijskih stopenj novih kitajskih šol sta strnjena. Učitelj, ki je absolvent vseh stopenj svoje strokovne šole, praktik in poznavalec tehnološke problematike, uvaja učence v racionalizacijo in novatorstvo; tovrstni šolski program dodatno financira. Posebna ustanova pošilja šolam naloge iz gospodarske problematike s pripombo, naj jih absolventi posameznih stopenj čimprej rešijo v svojo korist in v korist družbe. Tako spodbujajo teoretično-praktične šole vseh stopenj svoje kadre, ki se vračajo k inštruktorjem, da bi se posvetovali in primerjali izkušnje. Tak življenjski pouk pa prinaša učencem zadovoljstvo, vedrino in zavest, da so izpolnili dolžnosti. Za nobenega delavca, ki mu preskrbi šola delovno mesto, niso zaprta vrata napredka. Najboljši inženirji so namreč tisti, ki so bili v svoji stroki najprej delavci in tehniki.

(Z esperantskega glasila iz ljudske Kitajske, prispevek Cong-Hija; prevedel in priredil: Vladimír Komidar)

Porabje se prebuja

O položaju slovenščine v madžarski šoli so bili udeleženci posvetovanja poučeni posredno, z referatom o učbenikih v porabskih šolah Andreja Šavlija. V osnovni šoli na Madžarskem je slovenščina učni predmet in ne učni jezik, poučujejo pa jo po štiri ure tedensko. V prvih dveh razredih se pouk slovenščine omejuje samo na ustno izražanje; v tem času se otroci opismenjejujejo v madžarsčini, če pa bi se hkrati začeli učiti pisanja dveh tako različnih jezikov, kot sta slovenski in madžarski, bi bila to zanje prehuda obremenitev. Madžarsčina ostaja ves čas glavni jezik porabskoslovenskega otroka, saj so slovenskim berilom tudi v višjih razredih dodani slovensko-madžarski slovarčki manj znanih besed.

V gimnaziji ne poučujejo slovenščine, doslej so jo gojili le kot svobodno dejavnost v dijaškem krožku. Znano pa je, da na gimnaziji v Monoštru je do zoreva vprašanje slovenščine kot neobveznega učnega predmeta.

Referent je prepričan, da bo postajal pouk slovenščine v Porabju vedno bolj učinkovit. Svoje prepričanje utemeljuje s tem, da se krepi politično in kulturno sodelovanje med Madžarsko in Slovenijo. Za manjšino so najpomembnejše izmenjave slovenskih in madžarskih študentov (na filozofski fakulteti v Ljubljani že študirajo porabski študentje) in sodelovanje med pedagoškima akademijama v Mariboru in Sombatelju; dosežek tega je lektorat za slovenščino na sombatski akademiji. Najboljši porok za nadaljnje prebujanje slovenščine v Porabju pa so učitelji slovenščine,

ki delajo z velikim idealizmom. Prav njihova zasluga je, da je slovenščina na tem ozemlju ponovno zaživela.

Avtor se ne pritožuje nad stanjem, še manj pa koga krivi zaradi stranske vloge slovenskega jezika. Iz njegovega prispevka začutimo, da se tudi v Porabju bije boj za slovenščino – ne boj z oblastmi, ampak prizadevanje, priklicati porabskim Slovencev v spomin govornice njihovih dedov in jih povezati z matičnim narodom onstran meje, ki je prav to govornico razvil v svoje edino sredstvo sporazumevanja.

Po vsem povedanem se nam vsiljuje primerjava položaja slovenščine v avstrijskem, madžarskem in italijanskem šolstvu.

– Na Madžarskem poučujejo slovenščino na vsem ozemlju, kjer so naseljeni Slovenci, v Avstriji in v Italiji pa samo na delu ozemlja.

– V Italiji in v Avstriji je prijava k slovenskemu pouku prostovoljna in ne obvezna. Načelo svobodnega odločanja o narodni pripadnosti že v normalnih političnih razmerah daje prosto pot asimilaciji z večin-

skim narodom, okoliščine gospodarskega in političnega pritiska, kakršne vladajo v Avstriji, pa Slovenca dobesedno silijo v stapljanje z nemštvom.

– V Italiji je slovenščina učni jezik (v njej poteka celoten pouk), državni jezik pa se poučuje kot poseben učni predmet od prvega razreda dalje. V Avstriji in na Madžarskem sta učna jezika državna jezika, slovenščina se poučuje le kot drugi jezik. Tako poučevanje bi bilo vsaj nekoliko bolj perspektivno, če bi bilo obvezno tudi za pripadnike večinskega naroda na določenem ozemlju, v danih razmerah pa je neprimerno boljši položaj slovenskih šol v Italiji. Celotno tam pa se kaže nenormalen odnos do slovenščine, saj se mora slovenski otrok učiti italijansčine že od prvega razreda.

Vse tri manjšine si prizadevajo izpopolniti svoj šolski sistem, torej za to, da bi ohranile slovenstvo. Njihovi uspehi so nedvomno uspehi vsega slovenskega naroda. Prav bi bilo, da bi jim pri njihovem požrtvovalnem boju tudi pomagali.

MAJDA KAUCIČ

ENOTEN SISTEM IZPITOV OB KONCU SREDNJIH ŠOL

Šolski svet Anglije in Walesa je lanskega septembra predložil poročilo, v katerem zahteva, naj bi ukinili različne izpite na srednjih šolah in uvedli enoten sistem izpitov za učence, stare 16 let.

Izpit naj bi se imenoval „spričevalo o izobrazbi“. Kandidati naj bi ga opravili samo iz enega predmeta, in sicer v šolah, kolidžih za nadaljnje izobraževanje in drugih ustanovah. Poudarjeno je tudi, da leta starosti niso pomembna.

Ocenjevalna lestvica naj bi imela sedem stopenj; v spričevalu bo prikazana tudi primerjava s stopnjami v starem izpitnem sistemu. Menijo, naj bi izpite usklajevali šolski sveti.

Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije

Letni delovni načrt za leto 1976

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije sprejema ta delovni načrt za leto 1976 kot osnovo za usklajeno strokovno politično dejavnost odbora, njegovih organov in službe. Obenem rabi ta delovni načrt tudi kot osnovo za izdelavo skupnih komisij udeležencev samoupravnega sporazumevanja iz našega področja.

Rok: junij (poročilo za obdobje januar – junij), oktober (poročilo za obdobje januar – september).

9. Razprava o predlogu družbenogospodarske politike v SR Sloveniji za leto 1977 in o predlogu sindikalne liste za leto 1977

Izvedba naloge: Komisija RO za samoupravno sporazumevanje in izvršni odbor RO pripravita za razpravo na plenarni seji izhodišča družbenogospodarske politike za leto 1977 ter o sindikalni listi 1977. Delegati razpravljajo o obeh dokumentih na plenarni seji meseca novembra.

Nosilca: komisija RO za samoupravno sporazumevanje in izvršni odbor RO.

Rok: usklajen z javno razpravo (november).

10. Izvajanje stabilizacijskih programov v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja

Izvedba naloge: Republiški odbor si še nadalje prizadeva, da postanejo stabilizacijski programi sestavni del programov dela šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov, kot vodilo za trajen način in metodo dela vseh delavcev zato, da bi zmanjšali in odpravili osip in da bi bila sredstva smotno porabljena (posredni in neposredni prispevek k ekonomski stabilizaciji). V ta namen bo še naprej spodbujal občinske in osnovne organizacije našega sindikata, da bodo spremljale izvajanje programa in neposredno pomagale uveljavljati elemente stabilizacije. Ob koncu šol. leta 1975/76 ter ob koncu prvega polletja šol. leta 1976/77 bo komisija RO za samoupravno sporazumevanje in samoupravo pripravila oceno naše dejavnosti na tem področju. O tem bomo razpravljali na dveh plenarnih sejah.

Nosilca: komisija RO za samoupravno sporazumevanje in komisija za samoupravljanje.

Rok: april, september, december.

REFORMA SISTEMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

11. Razprava o predlogu načrta reforme vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, usklajevanje stališč, oblikovanje pripomb in predlogov za najustreznejše rešitve z vidika izvajanja vzgojnoizobraževalnega procesa.

Izvedba naloge: V sodelovanju s sektorjem RS ZSS za izobraževanje, znanost in kulturo in zavodom SRS za šolstvo oblikujejo delegati RO na plenarni seji pripombe in predloge za ustrezne rešitve z vidika izvajanja vzgojnoizobraževalnega procesa.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO – za razprave v RO, delegati za razprave v svojih sredinah.

Rok: usklajen z javno razpravo.

12. Sodelovanje pri oblikovanju posebnih izobraževalnih skupnosti za posamezne panoge gospodarstva

Izvedba naloge: Republiški odbor sodeluje pri oblikovanju predlogov v delovni skupini prek delegata in v razpravah pri posameznih odborih strokovnih sindikatov.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO in imenovani predstavnik v delovnih skupinah.

Rok: usklajen z osnovnimi nosilci nalog.

13. Sodelovanje pri iskanju rešitev za uvajanje in vsebinsko bogatenje celodnevne osnovne šole ter drugih oblik posodabljanja vzgojnoizobraževalnega dela.

Izvedba naloge: Izvršni odbor in komisije RO pomagajo občinskim odborom iskati najustreznejše rešitve za vsebinsko bogatenje vzgojnoizobraževalnega dela in za zagotavljanje delovnih pogojev prosvetnih delavcev v njih s tem, da spodbujajo razprave o uvajanju novih oblik in osnovnih organizacij našega sindikata ter o delovnih in materialnih pogojih dela v teh oblikah. Razprava na plenarni seji.

Nosilca naloge: izvršni odbor in komisija RO za delovne in življenjske razmere pripravljata problematiko.

Rok: usklajen z razpravami v koordinacijskem odboru pri RK SZDL, dejavnost preverjamo delegati vse leto.

14. Uveljavljanje sistema napredovanja prosvetnih delavcev

Izvedba naloge: Delegati razpravljajo o predlogu zakona o napredovanju prosvetnih delavcev, ki ga na pobudo našega odbora pripravlja pedagoški inštitut. Oblikovalcem predloga pošlje svoje pripombe s strokovnega vidika, ob sočasnem vpogledu v kadrovske problematiko.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO.

Rok: usklajen z javno razpravo.

PODROČJE DRUŽBENOPOLITIČNEGA USPOSABLJANJA IN IZPOPOLNJEVANJA

15. Sodelovanje pri oblikovanju izobraževalnih programov

Izvedba naloge: V povezavi z občinskimi odbori našega sindikata bomo predlagali vsebinske dopolnitve programov. Prek centra ZSS za družbeno izobraževanje bomo organizirali izobraževalne akcije in sodelovali pri izvedbi le-teh.

Nosilci naloge: izvršni odbor RO in strokovne komisije.

Rok: vse leto, akcije usklajeno s centrom za družbeno izobraževanje pri RS ZSS.

PODROČJE SOCIALNE POLITIKE IN ŽIVLJENJSKIH IN DELOVNIH RAZMER

16. Sodelovanje pri urejanju stanovanjske politike

Izvedba naloge:

Republiški odbor bo obravnaval oceno stanja in predloge za dograjevanje enotne stanovanjske politike, ki jo pripravlja sektor ZSS za socialno politiko ter se zavzel za najustreznejše rešitve na področju vzgoje in izobraževanja.

Nosilec naloge: komisija RO za delovne in življenjske razmere.

Rok: vse leto, usklajeno z izdelavo ocene sektorja za socialno politiko.

17. Ocena življenjskih in delovnih razmer delavcev na posameznih področjih naše dejavnosti.

Izvedba naloge: Komisija RO za delovne in življenjske razmere in delegati s posameznih področij pripravijo pregled problematike s področja življenjskih in delovnih razmer ter jo predložijo delegatom RO v razpravo.

Nosilci naloge: komisije RO in delegati s posameznih področij dejavnosti.

Rok: januar, februar, marec – področje: dijaški domovi in srednje šole (razprava meseca aprila)

– april, maj, junij – področje osnovnega šolstva in delavske univerze

– september, oktober, november – področje zavodov za usposabljanje in glasbeno šolstvo (razprava meseca novembra).

18. Organizacija športnih iger prosvetnih delavcev Slovenije

Izvedba naloge: Komisija za delovne in življenjske razmere ugotovi možnosti za organizacijo športnih iger prosvetnih delavcev. Predlaga razpravo v RO.

Nosilca: komisija za delovne in življenjske razmere.

Rok: prvo trimesečje.

19. Sodelovanje pri uveljavljanju ukrepov s področja socialne politike

Izvedba naloge: Na podlagi stališč, ki jih oblikujejo delegati v razpravi o izvajanju socialne politike, sodeluje komisija RO za življenjske in delovne razmere ter strokovno politični delavci RO pri izvajanju aktivnosti na tem področju (določanje življenjskega minimuma, družbena akcija za uvajanje družbene prehrane, sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, minimalni standard za življenjske in kulturne pogoje delavcev itd.).

Nosilec naloge: komisija RO za delovne in življenjske razmere, izvršni odbor RO.

Rok: vse leto, usklajeno z razpravami pri osnovnih nosilcih nalog.

PODROČJE SINDIKALNE ORGANIZIRANOSTI

20. Spremljanje in uresničevanje določil statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije.

Izvedba naloge: Učinkovitost naše organiziranosti bomo spremljali z obiski in pogovori v osnovnih organizacijah in občinskih odborih ter na posvetih s predsedniki in sekretarji občinskih odborov našega sindikata, na katerih bomo posebno pozornost posvetili informacijam in predlogom ukrepov, ki jih pripravlja sektor RS ZSS za organizacijo.

Nosilca naloge: izvršni odbor in služba RO

Rok: vse leto, posveti s predsedniki občinskih odborov junija in oktobra.

21. Razprava o predlogih pravilnikov, poslovnikov ipd., ki jih pripravlja sektor RS ZSS za organizacijo

Izvedba naloge: Izvršni odbor in komisije razpravljajo o vzorčnih gradivih, ki jih pripravljata sektor RS ZSS za organizacijo in se nanašajo tudi na dejavnost našega odbora ter sporočijo svoje pripombe.

Nosilec naloge: izvršni odbor in komisije republiškega odbora.

Rok: usklajen z razpravo v sindikatih.

22. Ocena letnih sej občinskih in medobčinskih odborov našega sindikata

Izvedba naloge: Izvršni odbor pripravi predlog ocene letnih sej občinskih in medobčinskih odborov našega sindikata na osnovi poročil, zapisnikov sej in sodelovanja na sejah. O gradivu razpravljajo delegati na plenarni seji meseca marca. Oceno posredujemo tudi sektorju RS ZSS za organizacijo. Strokovno politični delavci RO sodelujejo tudi v razpravah o letnih skupščinah osnovnih organizacij sindikata in letnih sejah sindikalnih organov.

Nosilci naloge: izvršni odbor in strokovno politični sodelavci RO.

Rok: marec.

PODROČJE SAMOUPRAVNEGA KOMUNICIRANJA IN OBVEŠČANJA

23. Izpopolnjevanje sistema komuniciranja in obveščanja

Izvedba naloge: Organi in služba republiškega odbora si bodo prizadevali, da bo doobara zaživel sistem komuniciranja, ki je pogoj za delovanje delegatskega sistema in to s pravočasnim dostavljanjem gradiva, pripravo izvlečkov in predlogov sklepov občinskim odborom in delegatom, kadar morajo izraziti stališče svoje volilne sredine. Tudi občinski odbori bodo sproti obveščali RO o svoji dejavnosti in dostavljali dogovorjena gradiva za skupne analize.

Nosilca: izvršni odbor RO, služba RO.

Rok: vse leto.

24. Obveščanje o delu republiškega odbora

(Nadaljevanje na 12. str.)

PODROČJE NADALJNEGA RAZVOJA SAMOUPRAVLJANJA

Oprelitev nalog:

1. Usmerjanje dejavnosti osnovnih organizacij pri nadaljnjem poglobljanju samoupravnih odnosov v vzgojnoizobraževalnih zavodih.

Izvedba naloge: V povezavi z občinskimi odbori in sektorjem RS ZSS za samoupravljanje, bo komisija RO za samoupravljanje organizirala regionalne posvete in si še nadalje prizadevala za urejanje samoupravnega položaja delavcev v vzgoji in izobraževanju, ter razprave o zadevnih zakonskih predlogih.

Nosilec naloge: komisija RO za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Rok: prvo trimesečje 1976.

2. Uveljavljanje samoupravnega delavskega nadzora

Izvedba naloge: S konkretnimi oblikami sodelovanja pri načrtovanju in izobraževanju članov organa delavskega nadzora v občinah, v centru RS ZSS za družbeno izobraževanje ter koordinacija v odboru za samoupravljanje pri RS ZSS.

Nosilca: komisija RO za samoupravljanje, delegat v koordinacijskem odboru RS ZSS za samoupravljanje.

Rok: stalna naloga usklajevanja z aktivnostjo navedenih dejavnikov tudi glede rokov.

3. Analiza uveljavljanja samoupravnih odnosov (naloga št. 1) ter posebej uveljavljanja delavskega nadzora.

Izvedba naloge: Na osnovi ocene v občinskih odborih našega sindikata pripravi komisija RO za samoupravljanje in služba RO ustrezno analizo, o kateri razpravljajo delegati na plenarni seji in sprejemajo usmeritve za nadaljnjo aktivnost naših organizacij na tem področju.

Nosilca: strokovna služba RO in komisija RO za samoupravljanje.

Rok: april – na plenarni seji RO.

4. Izvajanje delegatskega sistema in uveljavljanje delegatskih odnosov na področju vzgoje in izobraževanja

Izvedba naloge: Delegati republiškega odbora bodo obravnavali analizo RK SZDL o delovanju samoupravnih interesnih skupnosti ter pripravili napotke za dejavnost osnovnih organizacij in občinskih odborov pri zagotavljanju pogojev za usklajeno delovanje delegatov.

Nosilec: komisija RO za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Rok: april – na plenarni seji.

5. Samoupravno združevanje dela in sredstev na področju vzgoje in izobraževanja

Izvedba naloge: Delegati republiškega odbora in strokovni organi RO bodo še nadalje spodbujali k razpravam za samoupravne odločitve o povezoivanju in združevanju šol in drugih vzgojnoizobraževalnih ustanov v občinah na osnovi sprejetih družbenopolitičnih in strokovnih izhodišč, sprejetih na skupnem posvetu meseca junija 1975.

Nosilci: delegati republiškega odbora, komisija RO za samoupravljanje, strokovno politični delavci RO.

Rok: vse leto.

EKONOMSKO DOHODKOVNO PODROČJE

6. Priprava analize o uveljavljanju stališč sindikatov v samoupravnih sporazumih ter učinkovanju novih sporazumov v letu 1975.

Izvedba naloge: Komisija RO za samoupravno sporazumevanje in izvršni odbor RO razpravljata o ugotovitvah skupnih komisij udeležencev samoupravnega sporazumevanja na našem področju ter sestavi poročilo za odbor za samoupravno sporazumevanje pri RS ZSS. Delegati razpravljajo o skupnem poročilu odbora RS ZSS za samoupravno sporazumevanje.

Nosilec: komisija RO za samoupravno sporazumevanje.

Rok: maj – za poročila o uveljavljanju stališč, junij – za poročila o učinkovanju sporazumov in obravnavo poročila odbora RS ZSS za samoupravno sporazumevanje na plenarni seji RO. Analiza izvajanja samoupravnih sporazumov pripravi komisija tudi v jesenskem roku 1976.

7. Usklajevanje in dopolnjevanje samoupravnih sporazumov s področja vzgoje in izobraževanja.

Izvedba naloge: Komisija RO za samoupravno sporazumevanje bo sodelovala pri pripravi koncepta združevanja samoupravnih sporazumov pri skupnih komisijah udeležencev, pri samoupravnih odločitvah za združen nekaterih sporazumov ter pri oblikovanju novega sporazuma.

Nosilec: komisija RO za samoupravno sporazumevanje.

Rok: vse leto.

8. Ugotavljanje usklajenosti gibanja dohodka in osebnih dohodkov z družbenoekonomsko politiko v letu 1976

Izvedba naloge: Komisija RO za samoupravno sporazumevanje pripravi oceno gibanja dohodka in OD v skladu z resolucijo o družbenoekonomski politiki v letu 1976

Dopolnilni študij

Pedagoška akademija v Ljubljani bo organizirala za diplomante višjih in visokih šol, ki delajo na osnovnih ali poklicnih šolah, dopolnilni študij za pridobitev pedagoške izobrazbe.

Študij obsega predmete: obča in mladinska psihologija, didaktika in pedagogika z zgodovino pedagogike.

Kandidati se lahko prijavijo do 20. februarja 1976 v referat za študentske zadeve pedagoške akademije v Ljubljani, Stari trg 34.

Prijavi naj prilože diplomo in kolek za 2,00 din.

Popravek

V članku Enaintrideset rešenih problemov, objavljenem v prvi letošnji številki našega časopisa, popravljamo drugi odstavek. Pravilno:

Rezultati dela so spodbudni, saj jih je od 50 objektov, kolikor jih mora biti zgrajenih po

petletnem načrtu, v uporabi že 21; osem objektov še gradijo, dva pa bosta izročena uporabniku že januarja 1976. Skupaj je torej pokritih 31 objektov — 31 rešenih problemov osnovnega šolstva na ljubljanskem območju.

Odbor za medsebojna delovna razmerja na OSNOVNI ŠOLI ŠLANDROVE BRIGADE V DOMŽALAH

razpisuje prosto delovno mesto

— predmetnega učitelja telesne vzgoje s polnim delovnim časom za nedoločen čas.

Nastop dela 1. februarja 1976.

Stanovanja ni.

Rok prijave: 14 dni od objave.

Odbor za medsebojna delovna razmerja na OSNOVNI ŠOLI PODČETRTEK

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto

— učitelja razrednega pouka (3. razred) na centralni šoli Podčetrtek

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati pogoje učitelja.

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi na naslov:

OSNOVNA ŠOLA PODČETRTEK, odbor za MDR.

Stanovanje zagotovljeno.

VABILO

Osnovna šola Jože Srebrnič Deskle praznuje 130-letnico obstoja. Ob tej priliki vabi vse učitelje, ki so kdaj poučevali na tej šoli, na svečano proslavo, ki bo dne 6. II. 1976 ob 17. uri v kinematografski dvorani delavskega doma v Desklah.

Delovni kolektiv OŠ Deskle

REPUBLIŠKI KOMITE ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE se zahvaljuje vsem vzgojnoizobraževalnim in drugim organizacijam, ki so mu poslale novoletne čestitke in jim želi obilo delovnih uspehov v letu 1976.

Popravek

Osnovna šola Dušan Kveder-Tomaž Litija popravlja razpis, objavljen v prejšnji številki Prosvetnega delavca (9. januarja 1976): Delovno mesto na podružnični šoli Sava pri Litiji, je razpisano za nedoločen čas in ne za določen čas.

Ostali pogoji so isti.

Lendava

Še tesnejše povezovanje

Sestanka aktivna komunistov — prosvetnih delavcev se je v prostorih osnovne šole Drago Lugič v Lendavi udeležilo veliko prosvetnih delavcev — komunistov. Govorili so o povezo-

vanju vzgojnoizobraževalnih zavodov, kajti le s povezovanjem in smotnim delom bi lahko v prihodnje prihranili marsikateri dinar in ga uporabili za druge namene. Sestanek prosvetnih delavcev — komunistov v Lendavi je bil le nadaljevanje prizadevanj in poskusov tovrstnega povezovanja, o katerem so razpravljali že na sejah osnovnih organizacij.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

40 UR TEDENSKO

Francoška zveza ljudske prosvete je združenje, v katerem so zbrane sindikalne organizacije učiteljev različnih profilov. V začetku šolskega leta 1975/76 je odločno napovedala: tudi letos si bo prizadevala doseči, da bodo imeli vsi prosvetni delavci na Francoskem 40-urno tedensko obveznost.

STARŠI SO DOBRO POUČENI

Madžarsko ministrstvo za prosveto izda vsako leto brošuro o nalogah osnovnih in srednjih šol v novem šolskem letu. Brošura je namenjena staršem in učencem. Izšla je v 200.000 izvodih, delijo jo brezplačno, dobilo pa jo je približno 25 % staršev. Razredniki in starešine na prvem roditeljskem sestanku seznanijo starše z vsebino brošure, ti pa jo morajo, potem ko jo preberejo, posoditi drugim staršem.

84 % ŠVEDOV NADALJUJE ŠOLANJE

Na Švedskem predvidevajo, da bo od prebivalcev, rojenih v zadnjih petih letih, kar 84 % po 16 letu starosti nadaljevalo šolanje.

In še ena zanimivost: petina tistih, ki bodo leta 2000 stari od 45 do 64 let, bo imela za seboj največ sedem let rednega šolanja.

Ta prepad med generacijami bo po ocenah osrednjega statističnega urada ena glavnih značilnosti profilov švedskih državljanov ob koncu tega stoletja.

SRBOHRVAŠČINA NA KJEVSKI UNIVERZI

Na državni univerzi Taras Ševčenko na oddelku za slavistiko filološke fakultete v Kijevu nadaljujejo delo s skupino študentov, ki proučujejo srbohrvaški jezik kot glavni predmet svoje stroke. Na katedri, ki je bila obnovljena pred šestimi leti, vodi pa jo Nikola Zaricki, prizadevno pripravljajo kadre, ki se zanimajo za jugoslovansko literaturo ter za srbohrvaški jezik in književnost.

Lani je predaval književnost in jezike jugoslovanskih narodov sarajevski profesor in književnik Todor Dutina, v tem šolskem letu pa prvič predavata mlada ukrajinska strokovnjaka Evgenije Paščenko in Anatolij Cermenko. Ta dva sta po dogovoru o izmenjavi študirala v Beogradu in lani končala filološko fakulteto.

Vodilni časopis za vprašanja tuje literature Vsesvit je lani dvakrat objavil obširne informacije o ustvarjalnosti jugoslovanskih avtorjev, v številki, posvečeni 29. novembru, pa izbor jugoslovanskih novel.

SPOLNA VZGOJA V ITALIJI

Od lanskega avgusta je za spolno vzgojo v Italiji odgovorna država. Po zakonu, ki je bil sprejet avgusta, financira država mrežo centrov, ki dajejo informacije in nasvete o načrtovanju rojstev poročenim in neporočenim. Vodstvom teh centrov bodo dajali vsako leto 10 milijonov lir.

IZ PRESTOPNIŠTVA NA POTA UMETNOSTI

V treh vzgojnih domovih v ameriški državi Minesota že dalj časa zelo uspešno delajo po novem načrtu prevzgoje mladih prestopnikov. Temeljna zamisel tega načrta je, mladim prestopnikom omogočiti, da se ukvarjajo z različnimi vrstami umetnosti. Tako se nauče obvladovati svoja čustva, s pomočjo vzgojiteljev in profesorjev, ki jih spodbujajo, pa preusmerjajo nakopičeno energijo v delo. Negativna podoba, ki so si jo ustvarili mladostniki o sebi, postopoma izginja, zaupanje v lastne sposobnosti se spet povrne. V približno 30 ateljejih potekajo tečajji slikarstva, kiparstva, dramske umetnosti, umetniške fotografije idr. Čeprav obiskovanje teh tečajev ni obvezno, se mladi prestopniki zanje zelo zanimajo. To dokazuje že podatek iz šolskega leta 1973/74: od 500 prestopnikov jih je obiskovalo tečaje kar 452.

IDEOLOŠKO USPOSABLJANJE UČITELJEV V SSSR

Ko je kolegij ministrstva za prosveto SSSR obravnaval vprašanja ideološkega dela z učitelji, pri tem je še posebej opozoril na temeljne napake, je naročil ministrstvom za prosveto zveznih in avtonomnih republik ter pokrajinskim in rajonskim prosvetnim ustanovam, naj okrepijo nadzor nad delom inštitutov za usposabljanje učiteljev ter nad kakovostjo tečajev in seminarjev. Se posebno naj poskrbijo za širjenje naprednih izkušenj v idejnopolitični vzgoji učiteljev. Inštituti za usposabljanje učiteljev naj še bolj sodelujejo s katedrami družbenih ved na visokih šolah, pedagoških fakultetah, ljudskih univerzah, s pedagoškim društvom ter s pedagoškimi inštituti pri univerzah.

Predlagano je tudi, naj bi strogo nadzorovali delo območnih mestnih in rajonskih prosvetnih ustanov glede pripravniške službe mladih strokovnjakov.

Kolegij meni, da morajo dobiti učitelji za samostojno usposabljanje in povečevanje idejno teoretične ter delovne kvalifikacije proste dni, ne pa da gre tako izpopolnjevanje na škodo pouka. Med šolskim letom naj bi organizirali mesečne tečaje, pri tem pa je seveda treba upoštevati razmere v posameznih republikah, pokrajinah ali območjih, pa tudi to, kakšna je kadrovska zasedba na šolah.

ZA PROSTO SOBOTO

V švicarskem kantonu Bale Campagne so si šele lani izbojevali prosto soboto. Uvesti so morali glasovanje: 39.538 prebivalcev je izreklo svoj „da“, nasprotovalo pa jih je 11.074.

Letni delovni načrt za leto 1976

(Nadaljevanje z 11. str.)

Izvedba naloge:

Izvršni odbor RO in strokovna služba RO sproti obveščata svoje člane in širšo javnost o svoji dejavnosti s tem, da objavljata sklepe in stališča o posameznih obravnavanih vprašanjih ter obveščata o sestankih in sejah odbora komisij in delovnih teles. Objavljamo v informativnih biltenih RS ZSS, v listih Delavska enotnost in Prosvetni delavec ter v drugem dnevnem časopisu.

Nosilca naloge: izvršni odbor, strokovna služba RO.

Rok: vse leto.

25. Razvijanje in vsebinsko bogatenje lista Prosvetni delavec

Izvedba naloge:

Predstavniki RO sodelujejo v strokovnih in samoupravnih organih delovne skupnosti lista Prosvetni delavec, zlasti pri oblikovanju programske zasnove, ki jo obravnavajo tudi delegati RO.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO.

Rok: vse leto, programska zasnova ob koncu leta.

PODROČJE SODELOVANJA V ZVEZNEM ODBORU SINDIKATA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA JUGOSLAVIJE

26. Republiški odbor sodeluje prek delegatov v odboru za vzgojo in izobraževanje pri zveznem odboru sindikata družbenih dejavnosti Jugoslavije tako, da sooblikujemo program dela, prevzemamo konkretne zadolžitve pri izvedbi programa dela ter usklajujemo in uveljavljamo svoja stališča.

Izvedba naloge:

Delegati našega odbora v zveznem odboru prevzemajo pobudo za pripravo določenega gradiva, ki je pomembno za razpravo na nivoju zveznega odbora ter prenašajo predloge in stališča o vprašanjih, ki so opredeljena v programu dela. V tem letu prevzemamo nalogo, da pripravimo razpravo o naši sindikalni organiziranosti, sistemu napredovanja prosvetnih delavcev, posredujemo izkušnje o samoupravnem združevanju šol ter sistem evidence in vrednotenja delovnega časa prosvetnih delavcev.

Nosilci naloge: izvršni odbor, komisija RO in delegati.

PODROČJE LJUDSKE OBRAMBE IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

27. Obravnava analize rezultatov združene štabne taktične vojske vaje „Pohorje 1975“

Izvedba naloge:

V sodelovanju s sektorjem za splošni ljudski odpor pri Zvezi sindikatov Slovenije opravi obravnavo komisija RO za splošni ljudski odpor in izvršni odbor in pripravi o tem sklep.

Nosilec naloge: komisija RO za splošni ljudski odpor.

Rok: prvo trimesečje, skladno z razpravo na odboru sindikata Slovenije za splošni ljudski odpor.

28. Sodelovanje na posvetih z organi splošnega ljudskega odpora v šolah glede podružbljanja obrambnih priprav in družbene samozaščite.

Izvedba naloge: v povezavi s sektorjem ZSS za splošni ljudski odpor.

Nosilec naloge: komisija RO za splošni ljudski odpor.

Rok: usklajen z akcijo sektorja.

29. Sodelovanje pri programiranju izobraževalnih akcij za usposabljanje vodstev OOS za dejavnost na področju SLO in družbene samozaščite

Izvedba naloge: Člani komisije bodo sodelovali pri oblikovanju programov s sektorjem za SLO in za družbeno izobraževanje pri RS ZSS.

Nosilec naloge: komisija RO za splošni ljudski odpor.

Rok: usklajen s sektorji RS ZSS.

30. Analiza delovanja osnovnih organizacij našega sindikata na področju splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite

Izvedba naloge: komisija RO za splošni ljudski odpor bo v sodelovanju z ustreznimi komisijami pri občinskih odborih našega sindikata pripravila analizo uspešnosti delovanja osnovnih organizacij. Na tej osnovi pripravi predloge za naše delovanje v prihodnjem letu.

Nosilec naloge: komisija RO za splošni ljudski odpor.

Rok: mesec december 1976.

Ta delovni načrt so sprejeli delegati na 8. plenarni seji RO dne 7. januarja 1976.

kinematografi prikazujejo

ZELENO SONCE — ameriški barvni CS film, fantastični.

Leta 2020 nastopi na Zemlji velikanska stiska. Primanjkuje hrane, narava pa je izrabljena, življenje izumira. Zelenje, kolikor ga je še, je skrito in zastraženo. Civilizacija se zdi izgubljena, pridobitve ki jih danes cenimo, so zaman. Bogataši prekupčujejo z najrazličnejšimi načini pridobivanja hrane in si ne sprašujejo vesti. Izkaže se, da

je zadnja zaloga hrane, ki jo še pridelujejo v tovarnah in jo imenujejo Zeleno sonce, v resnici narejena iz trupel umrlih.

KOMISAR BREZ KOLTA — italijanski barvni CS film, kriminalka.

Dvoredni policijski komisar štiti revni neapeljski proletarijat, ki se v stiski ukvarja z najrazličnejšimi nedovoljenimi posli, odločno pa ravna z velikimi prestopniki. Ne uporablja revolverja, zanaša se na svojo razsodnost, na svojo ogromno fizično moč in svojeglavo ukrepa po svojih policijskih metodah. Vodita ga predvsem humanost in razumevanje zato je s predpostavljanimi, ki z nasilniki ravna jo nasilno, ne neho v sporu. Službo izgubi, a jo zaradi svoje preudarnosti in spretnosti znova dobi.